

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою Факультету психології,
соціальної роботи та спеціальної
освіти

Протокол від 18 . 03 . 2026 р. № 4

Голова Вченої ради

Наталія КЛІШЕВИЧ

ПРОГРАМА
КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ПРИСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КВАЛІФІКАЦІЇ «ВЧИТЕЛЬ-ЛОГОПЕД, БАКАЛАВР»

Спеціальності:	016 Спеціальна освіта
рівня вищої освіти:	першого (бакалаврського)
освітньої програми:	016.01.01 Логопедія
спеціалізації:	016.01 Логопедія

Схвалено на засіданні
кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Протокол від 12.03.2026 р. № 4
Зав.кафедри О.Мартинчук Олена МАРТИНЧУК

2025-2026 навчальний рік

Зміст

Пояснювальна записка	3	
Розділ I. Перелік результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою та професійним стандартом на професію «вчитель-логопед»	6	
Розділ II. Методика та форма проведення кваліфікаційного іспиту із присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр»	12	
Розділ III. Перелік тем (питань) з освітніх компонентів, що виносяться на кваліфікаційний іспит із присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр»	13	
Клінічні підходи до визначення труднощів функціонування дитячого організму	13	
Тренінги професійного зростання	15	
Фонетика та фонологія з основами аудіології	16	
Неврологічні основи логопедії	17	
Комплексна діагностика при порушеннях мовлення з консультуванням	18	
Спеціальні методики розвитку мовлення з логоритмікою для дітей раннього і дошкільного віку	19	
Логопедія	дислалія, фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення	21
	затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення	23
	ринолалія, дизартрія	24
	алалія	26
	заїкання, порушення темпу мовлення	28
	набуті розлади мовлення та комунікації	30
Стратегії подолання труднощів у навчальній діяльності (дислексія, дисграфія, дискалькулія)	31	
Фонопедія з тренінгом емісії голосу логопеда	33	
Спеціальні методики навчання дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення	35	
Розділ IV. Критерії оцінювання	37	
Розділ V. Перелік рекомендованих джерел	43	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму кваліфікаційного іспиту із присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» складено відповідно до пункту 6.3 «Положення про організацію освітнього процесу в Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка (зі змінами внесеними згідно з рішенням Вченої ради Університету від 26.02.2026 (протокол № 2) введеним в дію наказом від 26.02.2026 № 150), «Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка» (із змінами і доповненнями внесеними рішенням Вченої ради Університету від 25 вересня 2025 року, протокол № 9, введене в дію наказом від 25.09.2025 року № 575), «Порядку присвоєння професійних кваліфікацій у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка» (затвердженого рішенням Вченої ради Університету від 25 вересня 2025 (протокол № 9), введеного в дію наказом від 25.09.2025 №575), з урахуванням Стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ МОН України від 16.06.2020 № 799), Професійного стандарту на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед», схваленого рішенням Національного агентства кваліфікацій від 12 вересня 2024 року № 16 (відповідно до протоколу засідання Національного агентства кваліфікацій № 38 (178) від 12 вересня 2024 року) та освітньо-професійної програми 016.01.01 «Логопедія» (зі змінами), затвердженими рішенням Вченої ради Київського столичного університету імені Бориса Грінченка від 25.09.2025, протокол № 9 (введено в дію наказом від 25.09.2025 № 576).

Кваліфікаційний іспит із присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» (далі – КІ) є формою атестації здобувачів вищої освіти, що проводиться для встановлення рівня сформованості професійних компетентностей та досягнення результатів навчання, які свідчать про готовність випускника до виконання трудових функцій вчителя-логопеда відповідно до вимог освітньої програми та стандарту вищої освіти.

Кваліфікаційний іспит із присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» проводиться після завершення навчання за бакалаврською програмою 016.01.01 «Логопедія» і передбачає оцінювання знань, умінь та навичок здобувача відповідно до Професійного стандарту для групи професій «Вчитель-логопед», «Логопед» (рішення Національного агентства кваліфікацій від 12 вересня 2024 року № 16, протокол № 38 (178)). Під час КІ визначається здатність виконувати основні трудові функції, а також рівень досягнення результатів навчання (РН 3–25), визначених освітньо-професійною програмою.

Під час КІ оцінюється здатність здобувача освіти виконувати основні трудові функції вчителя-логопеда, бакалавра, серед яких:

- організація процесу надання логопедичних послуг особам з ПМР;
- вивчення й оцінювання комунікації та стану мовленнєвого розвитку, причин їх порушень (соціальних, фізіологічних,

- психологічних) у дітей, підлітків і дорослих;
- консультування осіб з ПМР, фахівців команди супроводу, представники осіб;
- визначення і реалізація цілей, стратегій та змісту процесу подолання ПМР;
- взаємодія з фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу, представники осіб;
- набуття нових, або удосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності та галузі знань;
- використання ІКТ у професійній діяльності.

Участь у КІ не є обов'язковою для завершення навчання за освітньою програмою. До складання екзамену допускаються здобувачі за їхньою заявою, тобто ті, які виявили бажання скласти іспит. Склад учасників КІ затверджується розпорядженням декана Факультету на підставі заяв здобувачів освіти.

Специфіка підготовки бакалаврів за кваліфікацією «вчитель-логопед» базується на інтеграції навчальних програм, що забезпечують формування знань, умінь і компетентностей, необхідних для високоефективної професійної діяльності у закладах освіти та реабілітації відповідно до вимог Професійного стандарту на професію «вчитель-логопед».

Кваліфікаційний іспит із присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» здійснюється екзаменаційною комісією. До компетенції ЕК належить:

- комплексно перевірити та оцінити якість теоретичних знань і практичних умінь здобувачів, що забезпечують формування професійних компетентностей відповідно до вимог Професійного стандарту на професію «вчитель-логопед»;
- за результатами КІ прийняти рішення про присудження або не присудження здобувачам освіти професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр»;
- проаналізувати якість освітньої діяльності в Університеті та розробити пропозиції щодо подальшого поліпшення підготовки фахівців зі спеціальної освіти, зокрема у галузі логопедії.

Програма КІ на присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» передбачає збалансоване співвідношення теоретичного й практичного компонентів. Теоретичний компонент визначає рівень сформованості базових знань із логопедії та суміжних дисциплін. Він охоплює методику логопедичної діагностики мовного, мовленнєвого та комунікативного розвитку осіб різних вікових категорій; розробку стратегій логопедичного впливу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей; а також інтеграцію знань із психології, психолінгвістики, мовознавства та медицини до оцінювання й корекції мовленнєвих труднощів у дітей, підлітків і дорослих. Практичний компонент передбачає демонстрацію професійних умінь: проводити діагностику мовленнєвого

розвитку, формулювати логопедичний висновок, розробляти стратегії втручання, планувати логокорекційні заходи, взаємодіяти з командою психолого-педагогічного супроводу, застосовувати інформаційно-комунікаційні технології, а також набувати чи вдосконалювати компетентності в професійній діяльності та суміжних галузях знань.

Отже, іспит забезпечує комплексну перевірку як знань, так і практичних навичок, необхідних для ефективної роботи у закладах освіти та реабілітації на посаді «вчителя-логопеда».

Кваліфікаційний іспит із присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» проводиться у письмовій формі: тестування та розв'язання кейсу професійно-практичного спрямування. Письмові екзаменаційні роботи (у тому числі чернетки) виконуються на бланках зі штампом структурного підрозділу. Члени екзаменаційної комісії (далі – ЕК) обов'язково є присутніми при виконанні здобувачами тестових екзаменаційних завдань.

Тестування проводиться з дотриманням принципів академічної доброчесності під наглядом членів ЕК. Використання будь-яких допоміжних матеріалів, електронних пристроїв або засобів зв'язку не допускається.

У разі оголошення повітряної тривоги здобувачі освіти організовано переходять до укриття відповідно до встановленого в Університеті порядку дій. Після переміщення до безпечного простору виконання тестових завдань продовжується з урахуванням фактично використаного часу. Час, втрачений у зв'язку з повітряною тривоною, компенсується.

Оцінювання результатів складання КІ здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи оцінок : «А», «В», «С», «D», «Е», «FX», «F». Критерії оцінювання розкрито в розділі IV. Рішення ЕК про оцінку результатів складання екзамену приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів Голова комісії має вирішальний голос. У разі успішного проходження КІ, згідно з рішенням Екзаменаційної комісії, здобувачу присвоюється професійна кваліфікація «вчитель-логопед, бакалавр». Незадовільна оцінка із одного з компонентів КІ є підставою для виставлення незадовільної оцінки здобувачу за екзамен загалом. Перескладання екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється. Здобувач може оскаржити негативну оцінку отриману за результатами складання КІ шляхом подання апеляційної заяви на ім'я декана Факультету, якщо він вважає, що стосовно нього було порушено процедуру організації та проведення атестаційного екзамену, що унеможливило проведення належного оцінювання його результатів. Здобувачу вищої освіти, який не склав КІ або не з'явився на нього без поважних причин, за рішенням ЕК не присвоюється професійна кваліфікація «вчитель-логопед, бакалавр».

РОЗДІЛ І
ПЕРЕЛІК РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ,
ВИЗНАЧЕНИХ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
ТА ПРОФЕСІЙНИМ СТАНДАРТОМ
НА ПРОФЕСІЮ «ВЧИТЕЛЬ-ЛОГОПЕД»

Головним завданням кваліфікаційного іспиту із присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» є комплексна перевірка рівня сформованості загальних, спеціальних (фахових) і професійних компетентностей, результатів навчання здобувача освіти та встановлення його готовності до виконання трудових функцій «вчителя-логопеда, бакалавра» відповідно до вимог освітньої програми, стандарту вищої освіти та Професійного стандарту.

Метою ККІ є перевірка рівня сформованості у студентів таких:

– *загальних компетентностей:*

ЗК-1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.

ЗК-2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8 Здатність працювати в команді.

ЗК-9 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-10 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

– *спеціальних (фахових) компетентностей:*

СК-1 Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК-2 Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти.

СК-3 Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4 Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту,

мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5 Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6 Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7 Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8 Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9 Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10 Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-11 Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК-12 Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13 Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14 Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

СК-15 Здатність аргументовано відстоювати власні професійні переконання, дотримуватись їх у власній фаховій діяльності.

СК-16 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СКУ-17 Здатність до реалізації базових знань про клінічні підходи до визначення труднощів функціонування дитячого організму при типовому та порушеному розвитку; особливості центральної нервової системи та вищих психічних функцій осіб з порушеннями мовлення для забезпечення ефективного логопедичного впливу на розвиток їхньої мовленнєвої діяльності у різні вікові періоди.

СКУ-18 Здатність до інтеграції та реалізації знань про закономірності та особливості мовленнєвого розвитку в онтогенезі та дизонтогенезі; взаємозв'язок мовлення, мислення і свідомості; психолінгвістичні основи

мовленнєвої діяльності як основи реалізації стратегій логопедичного впливу у різні вікові періоди.

СКУ-19 Здатність використовувати у професійній діяльності знання про причини, механізми, структуру, симптоматику дислалії, ринолалії, дизартрії, порушень голосу, затримка мовленнєвого розвитку, фонетико-фонематичний недорозвиток, загальний недорозвиток мовлення, порушень темпо-ритмічної складової мовлення, алалії, труднощів у навчальній діяльності (дисграфії, дислексії, дискалькулії), набутих розладів мовлення та спілкування.

СКУ-20 Здатність здійснювати оцінювання (діагностику) рівня сформованості мовленнєвих функцій та мовленнєвої діяльності; аналізувати та систематизувати одержані результати у процесі складання психолого-педагогічного та логопедичного висновку.

СКУ-21 Здатність використовувати у професійній діяльності системні знання про методики, технології і засоби корекційно-розвивального впливу на психомоторний, когнітивний та мовленнєвий розвиток осіб з порушеннями мовлення.

– *професійних компетентностей:*

Трудові функції	Компетентності за професійним стандартом
А. Організація процесу надання логопедичних послуг особам з ПМР	<p>А.1. Здатність планувати та організовувати професійну діяльність з урахуванням структури порушення, актуального стану та особливостей мовленнєвого розвитку осіб з ПМР, а також їхніх потенційних можливостей.</p> <p>А.2. Здатність до організації середовища, яке сприяє розвитку мови, мовлення та комунікації в різних типах закладів (ЗО, СП, ОЗ) та установ.</p> <p>А.3. Здатність до організації процесу вивчення, оцінювання комунікації та стану мовленнєвого розвитку в дітей, підлітків і дорослих.</p> <p>А.5. Здатність до організації безпечного і здоров'язбережувального освітнього (зокрема, інклюзивного) середовища.</p> <p>А.6. Здатність володіти українською літературною мовою, культурою мовлення, використовувати комунікативні моделі та мовленнєві зразки під час професійної діяльності відповідно до вимог стандартів державної мови.</p>
В. Вивчення й оцінювання комунікації та стану мовленнєвого розвитку, причин їх порушень (соціальних, фізіологічних, психологічних) у дітей, підлітків і дорослих.	<p>В.1. Здатність вивчати та оцінювати особливості, причини виникнення та механізми порушень мовленнєвого розвитку та комунікації дітей, підлітків і дорослих.</p> <p>В.2. Забезпечувати ведення документації за результатами оцінювання стану писемних та усномовленнєвих, когнітивних і комунікативних компонентів у дітей, підлітків та дорослих.</p>
Г. Консультування осіб з ПМР, фахівців команди супроводу, ПО.	<p>Г.1. Здатність консультувати осіб із ПМР та фахівців команди супроводу, ПО.</p>
Д. Визначення і реалізація цілей, стратегій та змісту процесу подолання	<p>Д.1. Здатність визначати стратегію, зміст і навчально методичне забезпечення процесу подолання ПМР у дітей, підлітків і дорослих.</p> <p>Д.2. Здатність добирати і реалізовувати технології подолання ПМР у дітей, підлітків і дорослих.</p>

ПМР	<p>Д.3. Здатність до реалізації різних форм логопедичної роботи.</p> <p>Д.4. Здатність добирати і використовувати спеціальний інструментарій для проведення логопедичної роботи.</p> <p>Д.5. Здатність організувати дитячий колектив під час логопедичної роботи.</p>
И. Взаємодія з фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу, ПО	<p>И.1. Здатність забезпечувати логопедичний супровід осіб з ПМР у складі команди психолого-педагогічного супроводу в різних умовах і формах навчання у різних типах закладів освіти.</p> <p>И.2. Здатність до взаємодії з сім'єю особи з ПМР на засадах партнерства.</p>
М. Набуття нових, або удосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності та галузі знань	<p>М.1. Здатність до організації особистісного та професійного саморозвитку.</p> <p>М.2. Здатність до аналізу сучасного інноваційного вітчизняного та закордонного досвіду надання допомоги особам з ПММ; порушеннями голосу та/чи комунікації.</p> <p>М.3. Здатність до вдосконалення власного професійного практичного досвіду.</p> <p>М.5 Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності, приймати рішення та продовжувати навчання та/або підвищення професійної кваліфікації відповідно до наявних потреб і запитів.</p>
Н. Використання ІКТ у професійній діяльності.	<p>Н.1. Здатність використовувати цифрове обладнання, системне та прикладне програмне забезпечення (застосунки, у т.ч. онлайн), мережу Інтернет для розв'язання професійних завдань.</p> <p>Н.2. Здатність здійснювати пошук і зберігати професійні дані, інформацію та цифровий контент.</p>

Метою КІ є перевірка рівня досягнення здобувачами вищої освіти результатів навчання, передбачених освітньо-професійною програмою, а також їх здатності застосовувати набуті знання, уміння та навички для розв'язання професійних завдань. Досягнуті результати навчання розглядаються як маркери сформованості професійних компетентностей та готовності випускника до виконання основних трудових функцій «вчителя-логопеда, бакалавра» відповідно до вимог Професійного стандарту:

РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів

психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН 7. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб із особливими освітніми потребами.

РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН 15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН 16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

РНУ 18. Застосовувати у професійній діяльності базові знання про клінічні підходи до визначення труднощів функціонування дитячого організму при типовому та порушеному розвитку; особливості діяльності центральної нервової системи та вищих психічних функцій; визначення локалізації мовленнєвих зон кори головного мозку та механізми порушень при їх ураженні для забезпечення ефективного логопедичного впливу при

дизонтогенезі у різні вікові періоди.

РНУ 19. Інтегрувати у професійну діяльність знання про закономірності та особливості мовленнєвого розвитку в онтогенезі та дизонтогенезі; взаємозв'язок мовлення, мислення і свідомості; психолінгвістичні основи мовленнєвої діяльності для реалізації стратегій логопедичного впливу у різні вікові періоди.

РНУ 20. Знати та розуміти причини, механізми, структуру, симптоматику дислалії, ринолалії, дизартрії, порушень голосу, затримки мовленнєвого розвитку, фонетико-фонематичного недорозвитку, загального недорозвитку мовлення, порушень темпо-ритмічної складової мовлення, алалії, труднощів у навчальній діяльності (дисграфія, дислексія, дискалькулія), набутих розладів мовлення та спілкування.

РНУ 21. Добирати та застосовувати методики психолого-педагогічного і логопедичного обстеження осіб з порушеннями мовлення, визначати стан сформованості мовлення у різні вікові періоди; рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та формулювати психолого-педагогічний та логопедичний висновок.

РНУ 22. Добирати й застосовувати у професійній діяльності методики, технології, засоби логопедичного впливу та реабілітації осіб з порушеннями мовлення у різні вікові періоди для здійснення корекційно-розвивального впливу на психомоторний, когнітивний та мовленнєвий розвиток осіб з різними мовленнєвими порушеннями.

РНУ 23. Розуміти важливість відповідального ставлення до здоров'я та уміти раціонально використовувати ресурси особистості.

РНУ 24. Уміти вирішувати проблеми та приймати рішення у складних практичних ситуаціях, демонструючи лідерські якості та навички ефективної командної взаємодії.

РНУ 25. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

РОЗДІЛ II

МЕТОДИКА ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ ІЗ ПРИСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ «ВЧИТЕЛЬ-ЛОГОПЕД, БАКАЛАВР»

Присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» випускникам, які здобували перший (бакалаврський) рівень вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта освітньо-професійною програмою 016.01.01 Логопедія ґрунтується на визначенні рівня їхньої підготовки за дисциплінами циклу формування фахових і професійних компетентностей, передбачених навчальним планом.

Чинним навчальним планом передбачена така форма атестації здобувачів вищої освіти:

Спеціальність, освітній рівень	Атестація здобувачів освіти
016 Спеціальна освіта Освітньо-професійна програма 016.01.01 Логопедія перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Кваліфікаційний іспит із присвоєння професійної кваліфікації «Вчитель-логопед, бакалавр»

Питання до комплексного кваліфікаційного екзамену з присвоєння професійної кваліфікації «вчитель-логопед, бакалавр» відповідають змісту робочих програм навчальних дисциплін, які виносяться на атестацію.

На КІ виносяться зміст таких навчальних дисциплін:

- «Клінічні підходи до визначення труднощів функціонування дитячого організму»;
- «Тренінги професійного зростання»;
- «Фонетика та фонологія з основами аудіології»;
- «Неврологічні основи логопедії»;
- «Комплексна діагностика при порушеннях мовлення з консультуванням»;
- «Спеціальні методики розвитку мовлення з логоритмікою дітей раннього і дошкільного віку»;
- «Логопедія (дислалія, фонетико-фонематичний недорозвиток мовлення)»;
- «Логопедія (затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення)»;
- «Логопедія (ринолалія, дизартрія)»;
- «Логопедія (алалія)»;
- «Логопедія (заїкання, порушення темпу мовлення)»;
- «Логопедія (набуті розлади мовлення та комунікації)»;
- «Стратегії подолання труднощів у навчальній діяльності (дисграфія, дислексія, дискалькулія)»;
- «Фонопедія з тренінгом емісії голосу логопеда»;

– «Спеціальні методики навчання дітей молодшого шкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення».

Форма проведення –комбінована (тестова, розв’язання кейсу професійного спрямування).

Тривалість екзамену – тестова (40 хвилин), кейс професійного спрямування (60 хвилин).

РОЗДІЛ ІІІ
ПЕРЕЛІК ТЕМ (ПИТАНЬ) З ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ,
ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНИЙ ІСПИТ ІЗ
ПРИСВОЄННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ «ВЧИТЕЛЬ-
ЛОГОПЕД, БАКАЛАВР»

КЛІНІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТРУДНОЩІВ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ДИТЯЧОГО ОРГАНІЗМУ

Біопсихосоціальна модель як підхід, який стверджує, що в розвитку хвороби/розладу у людини важливу роль відіграють як біологічні (генетичні, анатомічні, фізіологічні, біохімічні порушення тощо), так і психологічні, соціальні та культурні чинники. Етіологічний та діагностичний принципи біопсихосоціальної моделі. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП): загальна характеристика та застосування для організації інклюзивного освітнього середовища та орієнтації на потреби учня в освітньому процесі. Розгляд порушень комунікації і спілкування крізь призму МКФ. Мета, завдання та застосування Міжнародної класифікації хвороб (МКХ). Погляд на дитину з точки зору психофізіологічних порушень. Міжнародна класифікація хвороб (МКХ): огляд, переваги, клінічна актуальність. Розгляд порушень комунікації і спілкування крізь призму МКХ. Клініка інтелектуальних порушень і затримки психічного розвитку. Клініка дитячого церебрального паралічу. Клініка розладів аутистичного спектра.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: розуміння біопсихосоціальної моделі розвитку хвороб/розладів та її застосування у логопедичній практиці; знання принципів Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) та Міжнародної класифікації хвороб (МКХ); клінічні особливості інтелектуальних порушень, затримки психічного розвитку, дитячого церебрального паралічу, розладів аутистичного спектра;

– *професійними вміннями та навичками*: використання МКФ-ДП для оцінки потреб учня та планування інклюзивних освітніх і корекційних заходів; інтерпретація даних клінічних спостережень і діагностичних висновків у контексті психофізіологічних порушень; оцінка порушень комунікації та спілкування через призму МКФ і МКХ; формування рекомендацій щодо організації навчального середовища та логопедичного втручання на основі клінічних та функціональних оцінок;

– *компетентностями інтегративного рівня*: прийняття професійних рішень на основі комплексного аналізу біологічних, психологічних, соціальних та культурних чинників; планування та реалізація корекційних і профілактичних заходів з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку дитини; забезпечення відповідності освітньої діяльності потребам учня та стандартам професійної діяльності вчителя-логопеда.

Результати навчання за дисципліною: здатність аналізувати функціональний стан дитини комплексно, інтегруючи клінічну інформацію та міжнародні класифікації; вміння формулювати індивідуальні рекомендації для освітнього процесу та корекційної роботи; демонстрація готовності застосовувати знання та навички у практичній діяльності як вчителя-логопеда.

ТРЕНІНГИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Тренінг комунікативності: базові засади комунікативної взаємодії, техніки ефективної комунікації, комунікація з особами з різним рівнем функціонування, комунікативна взаємодія в групі.

Тренінг особистісного зростання: сутність процесу самопізнання (базові поняття та їх характеристики: самосвідомість, Я-концепція, самооцінка), основи цілепокладання (сутність цілепокладання. Мрії, бажання, цілі. Принципи SMART для постановки життєвих цілей: конкретність, вимірюваність, реалістичність, обмеженість в часі.), самоменеджмент (сутність тайм-менеджменту. Технологія організації часу. Прокрастинація та шляхи її подолання. Поняття стресу в житті та професійній діяльності. Способи зняття емоційної напруги та відстоювання власних кордонів. Особистісні ресурси та шляхи самовідновлення. Особливості самоменеджменту вчителя-логопеда).

Тренінг соціальної взаємодії: соціальна перцепція, конфлікти та їх подолання, командоутворення.

Тренінг професійної самоактуалізації: професійно важливі якості та їх формування, професійна самопрезентація, професійне вигорання та його профілактика.

Здобувач/ка має володіти:

– **професійними знаннями:** теоретичних засад комунікативної взаємодії та ефективного міжособистісного спілкування; технік ефективної комунікації та особливостей комунікації з особами з різним рівнем функціонування; психологічних механізмів соціальної перцепції, групової взаємодії та командоутворення; основ самопізнання (самосвідомість, Я-концепція, самооцінка); принципів цілепокладання та технології SMART; основ самоменеджменту, тайм-менеджменту та подолання прокрастинації; психологічних механізмів виникнення та подолання стресу; професійно важливих якостей вчителя-логопеда, особливостей професійної самопрезентації та профілактики професійного вигорання;

– **професійними уміннями та навичками:** застосування технік ефективної комунікації у взаємодії з різними учасниками освітнього процесу; використання навичок активного слухання, емпатійного спілкування та надання конструктивного зворотного зв'язку; адаптації комунікативних стратегій до індивідуальних особливостей співрозмовника; конструктивного розв'язання міжособистісних конфліктів; ефективної взаємодії в групі та командній роботі; формулювання особистісних і професійних цілей відповідно до принципу SMART; планування та організації власної

діяльності із застосуванням технологій тайм-менеджменту; використання стратегій саморегуляції, подолання стресу та профілактики емоційного виснаження; здійснення професійної самопрезентації та рефлексії власного професійного розвитку;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю до ефективної комунікативної взаємодії у професійному середовищі; готовністю до конструктивної соціальної взаємодії та командної роботи; здатністю до самопізнання, рефлексії та планування власного особистісного і професійного розвитку; умінням організовувати власну діяльність і підтримувати психологічну стійкість у професійній діяльності; готовністю до професійної самоактуалізації та запобігання професійному вигоранню у діяльності вчителя-логопеда.

Результати навчання за дисципліною: здатність ефективно здійснювати комунікативну взаємодію з різними учасниками освітнього процесу; уміння застосовувати техніки ефективної комунікації, соціальної взаємодії та конструктивного розв'язання конфліктів; здатність формулювати особистісні та професійні цілі та організовувати власну діяльність на засадах самоменеджменту; демонстрація готовності до професійної самопрезентації, саморозвитку та підтримання психологічної стійкості у професійній діяльності вчителя-логопеда.

ФОНЕТИКА ТА ФОНОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ АУДИОЛОГІЇ

Фонетика як наука. Аспекти вивчення звуків мови: акустичний (фізичний), фізіологічний (артикуляційний), лінгвістичний (функціональний, соціальний). Артикуляційний аспект вивчення звуків мови. Функції складових частин мовленнєвого апарату. Активні і пасивні органи мовлення. Артикуляція, її фази. Артикуляційна база мовлення. Типові і нетипові артикуляційні бази. Фонологія як наука. Поняття про фонему. Функції фонем. Позичії фонем. Фонемі та алофони. Фонологічна система сучасної української літературної мови. Критерії класифікації звуків. Диференційні ознаки голосних. Диференційні ознаки приголосних. Фонологічна інтерпретація змін звуків у мовному потоці. Фонетичний портрет: основні характеристики вимови звуків, орфоепічні норми, інтонаційні характеристики, використання наголосів. Мовленнєвий портрет особистості. Фонологічні аспекти білінгвізму або двомовності в українській мові.

Здобувач/ка має володіти:

– **професійними знаннями:** теоретичних засад фонетики і фонології як наукової основи вивчення звукової системи мови; аспектів дослідження звуків мовлення (акустичного, артикуляційного та лінгвістичного); будови та функцій мовленнєвого апарату, ролі активних і пасивних органів мовлення у формуванні звуків; закономірностей артикуляції та фаз артикуляційного процесу; поняття артикуляційної бази мовлення, її типових і нетипових варіантів; основ фонології, поняття фонемі, її функцій, позицій та алофонічних реалізацій; принципів організації фонологічної системи сучасної української літературної мови; критеріїв класифікації звуків та

диференційних ознак голосних і приголосних; особливостей формування фонетичного та мовленнєвого портрета особистості; фонологічних особливостей мовлення в умовах білінгвізму;

– **професійними умінями та навичками:** аналізу звуків мовлення з урахуванням їх акустичних, артикуляційних та функціональних характеристик; визначення ролі органів мовленнєвого апарату у формуванні звуків; опису та аналізу артикуляції голосних і приголосних звуків української мови; класифікації звуків за основними фонетичними та фонологічними ознаками; розмежування фонем і їх позиційних варіантів (алофонів); аналізу фонетичних змін у мовному потоці; опису фонетичного та мовленнєвого портрета особистості; урахування фонологічних особливостей двомовності під час аналізу мовлення; застосування фонетико-фонологічних знань для аналізу та інтерпретації особливостей звуковимови;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю комплексно аналізувати звукову систему української мови та механізми формування звуковимови; готовністю застосовувати знання про будову мовленнєвого апарату та артикуляційні процеси у професійній діяльності; здатністю оцінювати відповідність звуковимови орфоепічним нормам; умінням інтегрувати фонетико-фонологічні знання для аналізу особливостей мовлення та формування фонетичного й мовленнєвого портрета особистості.

Результати навчання за дисципліною: здатність аналізувати звукову систему мовлення з урахуванням акустичних, артикуляційних і функціональних характеристик; уміння характеризувати фонемі, їх позиційні варіанти та фонетичні зміни у мовному потоці; здатність описувати артикуляційні механізми творення звуків та оцінювати особливості звуковимови; демонстрація готовності застосовувати фонетико-фонологічні знання під час аналізу усного мовлення та у професійній діяльності вчителя-логопеда.

НЕВРОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ

Неврологічні механізми порушень. Загальна характеристика черепно-мозкових нервів. Локалізація та функції черепно-мозкових нервів. Порушення при ураженні черепно-мозкових нервів та їх дослідження. Організація довільних рухів. Синдроми ураження екстрапірамідної системи. Розлади процесів впізнавання.

Неврологічні основи патологій мовлення, обумовлених органічним ураженням ЦНС. Етіопатогенез дизартрії, алалії, афазії. Неврологічні основи патологій мовлення, обумовлених функціональними змінами ЦНС. Етіопатогенез порушень темпу, ритму, плавності мовлення. Етіопатогенез розладів читання та письма.

Здобувач/ка має володіти:

– **професійними знаннями:** основ анатомії та фізіології, що забезпечують мовленнєву та рухову діяльність; загальної характеристики, локалізації та функцій черепно-мозкових нервів; механізмів організації довільних рухів та ролі екстрапірамідної системи у регуляції моторики;

особливостей неврологічних синдромів при ураженні черепно-мозкових нервів; механізмів порушень процесів впізнавання (гнозису); неврологічних основ мовленнєвих патологій, зумовлених органічними ураженнями центральної нервової системи (етіопатогенезу дизартрії, алалії та афазії); неврологічних основ мовленнєвих порушень, пов'язаних із функціональними змінами ЦНС (етіопатогенезу порушень темпу, ритму та плавності мовлення; нейропсихологічних механізмів виникнення розладів читання та письма);

– **професійними уміннями та навичками:** аналізу функціонального стану черепно-мозкових нервів та інтерпретації можливих порушень при їх ураженні; визначення основних неврологічних симптомів, пов'язаних із порушеннями моторики та мовлення; інтерпретації клінічних проявів уражень центральної нервової системи у контексті мовленнєвих розладів; аналізу неврологічних механізмів виникнення дизартрії, алалії, афазії, порушень темпу, ритму і плавності мовлення; пояснення нейропсихологічних механізмів розладів читання та письма; використання неврологічних знань для інтерпретації результатів логопедичного обстеження та планування корекційної роботи;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю комплексно аналізувати неврологічні механізми мовленнєвих порушень; готовністю інтегрувати знання анатомії, фізіології та логопедії під час оцінювання мовленнєвого розвитку; здатністю враховувати неврологічні чинники під час планування логопедичного втручання; умінням співпрацювати з фахівцями міждисциплінарної команди (неврологами, психологами, педагогами) у процесі діагностики та корекції мовленнєвих порушень.

Результати навчання за дисципліною: здатність пояснювати неврологічні механізми мовленнєвої діяльності та мовленнєвих порушень; уміння аналізувати симптоматику уражень черепно-мозкових нервів та їх вплив на мовлення; здатність інтерпретувати етіопатогенез органічно та функціонально зумовлених мовленнєвих розладів; демонстрація готовності застосовувати знання про неврологічні механізми та неврологічний симптомокомплекс мовленнєвих порушень у практичній діяльності вчителя-логопеда.

КОМПЛЕКСНА ДІАГНОСТИКА ПРИ ПОРУШЕННЯХ МОВЛЕННЯ З КОНСУЛЬТУВАННЯМ

Сутність поняття комплексної діагностики. Мета та завдання комплексної діагностики. Основні підходи до комплексної діагностики дітей із порушеннями мовлення. Принципи комплексної діагностики. Диференціація комплексної діагностики та комплексної оцінки розвитку дитини. Роль і місце вчителя-логопеда у комплексній діагностиці дітей з порушеннями мовлення. Алгоритм проведення комплексної діагностики дітей з порушеннями мовлення. Діагностика мовленнєвої сфери у дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями мовлення. Особливості формулювання комплексного логопедичного висновку за результатами комплексної діагностики дитини раннього/дошкільного віку з порушеннями

мовлення. Особливості психолого-педагогічної діагностики дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: сутності поняття комплексної діагностики дітей з порушеннями мовлення, її мети та завдань; основних підходів до комплексної діагностики та принципів її організації; відмінностей між комплексною діагностикою та комплексною оцінкою розвитку дитини; ролі та функцій вчителя-логопеда у міждисциплінарному процесі оцінювання розвитку дитини; алгоритму проведення комплексної діагностики дітей з порушеннями мовлення; особливостей діагностики мовленнєвої сфери у дітей раннього та дошкільного віку; специфіки психолого-педагогічної діагностики дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення; принципів формулювання комплексного логопедичного висновку за результатами діагностики;

– *професійними вміннями та навичками*: планування та організації комплексної діагностики дітей з порушеннями мовлення; застосування різних методів оцінювання мовленнєвого, пізнавального та емоційно-вольового розвитку дитини; аналізу результатів обстеження та інтерпретації діагностичних даних; визначення особливостей мовленнєвого розвитку дітей раннього, дошкільного та молодшого шкільного віку; формулювання комплексного логопедичного висновку відповідно до результатів обстеження; взаємодії з фахівцями міждисциплінарної команди під час оцінювання розвитку дитини;

– *компетентностями інтегративного рівня*: здатністю здійснювати комплексний аналіз розвитку дитини з порушеннями мовлення на основі міждисциплінарного підходу; готовністю інтегрувати результати логопедичної, психологічної та педагогічної діагностики; здатністю приймати обґрунтовані професійні рішення щодо подальшої корекційно-розвиткової роботи; вмінням організувати ефективну взаємодію з батьками та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу.

Результати навчання за дисципліною: здатність планувати та проводити комплексну діагностику дітей з порушеннями мовлення; вміння аналізувати та інтерпретувати результати діагностичного обстеження; здатність формулювати комплексний логопедичний висновок і визначати напрями корекційно-розвиткової роботи; демонстрація готовності до міждисциплінарної взаємодії та консультативного супроводу учасників освітнього процесу.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ З ЛОГОРИТМІКОЮ ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Компетентнісний підхід до розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Розвиток мовлення дитини як один із основних освітніх напрямів Державного стандарту дошкільної освіти (Базового компоненту дошкільної освіти).

Методи, прийоми, засоби формування мовленнєвої компетентності у

дітей із мовленнєвими труднощами. Специфіка занять з розвитку мовлення дітей із мовленнєвими труднощами.

Методика формування домовленнєвих умінь та навичок у дітей раннього віку з мовленнєвими труднощами. Створення безпечного середовища для формування домовленнєвих і мовленнєвих умінь та навичок у дітей раннього віку з мовленнєвими труднощами. Напрямки роботи з батьками дітей раннього віку з мовленнєвими труднощами щодо формування мовленнєвої, комунікативної та художньо-мовленнєвої компетентностей.

Методи, прийоми та зміст логопедичної роботи з формування фонетичного, лексичного та граматичного складників мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Структура логопедичних занять з формування фонетичного, лексичного, граматичного складників мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Методика формування комунікативної компетентності і діалогічного складника мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Структура логопедичних занять з формування комунікативної компетентності і діалогічного складника мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Методика формування художньо-мовленнєвої компетентності і монологічного складника мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Структура логопедичних занять з формування художньо-мовленнєвої компетентності і монологічного складника мовленнєвої компетентності у дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Методика логопедичної роботи з підготовки до навчання грамоти дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами. Структура логопедичних занять з підготовки до навчання грамоти дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Використання ІКТ, логоритміки та ігрових технологій у методиці розвитку мовлення дітей дошкільного віку з мовленнєвими труднощами.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: теоретичних засад компетентнісного підходу до розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку з мовленнєвими труднощами; змісту мовленнєвого розвитку відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти (Базового компоненту дошкільної освіти); закономірностей становлення домовленнєвого та мовленнєвого розвитку дітей; методів, прийомів і засобів формування фонетичного, лексичного, граматичного та комунікативного складників мовленнєвої компетентності; особливостей організації логопедичних занять з розвитку мовлення дітей з мовленнєвими труднощами; методики формування домовленнєвих умінь у дітей раннього віку; принципів створення безпечного мовленнєвого та розвивального середовища; методики підготовки дітей старшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами до навчання грамоти; можливостей використання логоритміки, ігрових технологій та інформаційно-комунікаційних технологій у логопедичній роботі;

особливостей взаємодії з батьками щодо підтримки мовленнєвого розвитку дитини;

– **професійними вміннями та навичками:** планування та реалізації логопедичної роботи з формування мовленнєвої компетентності дітей раннього і дошкільного віку; організації та проведення логопедичних занять з формування фонетичного, лексичного та граматичного складників мовлення; розвитку комунікативної компетентності, діалогічного та монологічного мовлення; формування домовленнєвих умінь і стимуляції мовленнєвої активності дітей раннього віку; використання дидактичних, ігрових, логоритмічних та цифрових технологій у корекційно-розвитковій роботі; планування структури логопедичних занять відповідно до мети та етапів корекційної роботи; підготовки дітей старшого дошкільного віку до оволодіння навичками читання і письма; створення сприятливого мовленнєвого середовища та здійснення партнерської взаємодії з батьками щодо підтримки мовленнєвого розвитку дітей;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю організовувати та реалізовувати корекційно-розвиткову роботу з розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку з мовленнєвими труднощами; готовністю інтегрувати педагогічні, психологічні та логопедичні підходи у формуванні мовленнєвої компетентності; здатністю індивідуалізувати освітній і корекційний процес відповідно до мовленнєвих можливостей дитини; вмінням забезпечувати логопедичний супровід мовленнєвого розвитку дітей у взаємодії з батьками та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу.

Результати навчання за дисципліною: здатність планувати та здійснювати логопедичну роботу з розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку з мовленнєвими труднощами; вміння застосовувати сучасні методи і технології формування фонетичного, лексичного, граматичного та комунікативного складників мовленнєвої компетентності; здатність організовувати логопедичні заняття та підготовку дітей до навчання грамоти; демонстрація готовності до використання інноваційних корекційно-розвиткових технологій і партнерської взаємодії з батьками у процесі мовленнєвого розвитку дітей.

ЛОГОПЕДІЯ (ДИСЛАЛІЯ, ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ)

Визначення дислалії. Причини, форми та види порушень звуковимови. Механізми порушень сенсорного та сенсомоторного компонента звуковимови. Причини та механізми порушень вимови голосних звуків. Причини та механізми порушень вимови приголосних звуків.

Комплексне обстеження та оцінювання рівня сформованості звуковимови. Стратегії логокорекційної роботи з подолання порушень вимови голосних та приголосних звуків. Стратегії логопедичної роботи з подолання порушень сенсорного та сенсомоторного компонента звуковимови. Диференційна діагностика порушень звуковимови.

Механізми порушень сенсорного та перцептивного рівнів слухового сприймання. Механізми порушень фонетико-фонематичних процесів. Діагностика немовленнєвого та мовленнєвого слухового гнозису. Діагностика фонематичних процесів. Стратегії логопедичної роботи з подолання порушень фонетико-фонематичної складової мовлення.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: визначенням дислалії, її форм, видів і причин; механізмів порушень сенсорного, сенсомоторного та перцептивного компонентів звуковимови; особливостями порушень вимови голосних і приголосних звуків; закономірностями фонетико-фонематичних процесів; взаємозв'язком порушень слухового сприймання та мовленнєвого розвитку; принципами комплексного обстеження та оцінювання рівня сформованості звуковимови та фонетико-фонематичної складової мовлення; диференційною діагностикою порушень звуковимови та фонематичних процесів; сучасними стратегіями логокорекційної роботи з подолання порушень сенсорного, сенсомоторного та фонетико-фонематичного компонентів мовлення; роллю вчителя-логопеда у комплексному оцінюванні та корекції мовлення дітей;

– *професійними вміннями та навичками*: здійснювати комплексне обстеження дітей з порушеннями звуковимови; визначати механізми порушень сенсорного, сенсомоторного та фонетико-фонематичного рівнів; проводити диференційовану діагностику порушень звуковимови та фонематичних процесів; планувати та реалізовувати логокорекційні стратегії з подолання порушень вимови голосних і приголосних звуків; застосовувати методики корекції сенсорного та сенсомоторного компонентів мовлення; здійснювати логопедичну роботу з подолання порушень фонетико-фонематичної складової мовлення; аналізувати ефективність логокорекційної діяльності та коригувати план занять відповідно до індивідуальних особливостей дитини; інтегрувати методи диференційної діагностики та логопедичної корекції у практичну діяльність;

– *компетентностями інтегративного рівня*: здатністю комплексно оцінювати порушення звуковимови та фонетико-фонематичної складової мовлення у дітей раннього та дошкільного віку; готовністю обирати ефективні стратегії логокорекційної роботи відповідно до сенсорних, сенсомоторних і фонетико-фонематичних особливостей дитини; вмінням здійснювати міждисциплінарну взаємодію з педагогами, психологами та батьками для забезпечення цілісного мовленнєвого розвитку; здатністю планувати і реалізовувати індивідуалізовані логопедичні програми з урахуванням комплексного аналізу результатів діагностики; готовністю здійснювати моніторинг ефективності логопедичних втручань та коригувати їх у реальному процесі.

Результати навчання за дисципліною: здатність проводити комплексне обстеження дітей з порушеннями звуковимови та фонетико-фонематичної складової мовлення; вміння здійснювати диференційовану діагностику дислалії та визначати механізми порушень сенсорного, сенсомоторного та фонетико-фонематичного рівнів; здатність планувати та

реалізовувати логокорекційні стратегії з подолання порушень вимови голосних і приголосних звуків та фонетико-фонематичної складової мовлення; демонстрація готовності інтегрувати знання з логопедії, нейропсихології та педагогіки для комплексного розвитку мовлення дітей, а також до співпраці з батьками та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу.

ЛОГОПЕДІЯ (ЗАТРИМКА МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ, ЗАГАЛЬНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ)

Затримка мовленнєвого розвитку, загальний недорозвиток мовлення в розрізі сучасних логопедичних досліджень. Етіологія та механізми затримки мовленнєвого розвитку та загального недорозвитку мовлення. Особливості розвитку дітей із затримкою мовленнєвого розвитку та загальним недорозвитком мовлення.

Сучасні погляди на рівні функціонування мовлення при затримці мовленнєвого розвитку та загальному недорозвитку мовлення. Особливості сформованості фонетико-фонематичної, лексико-граматичної складових мовлення, зв'язного мовлення та немовленнєвих функцій у дітей дошкільного віку. Диференційна діагностика загального недорозвитку мовлення від інших труднощів у розвитку.

Сучасні стратегії логокорекційної роботи щодо подолання затримки мовленнєвого розвитку та загального недорозвитку мовлення.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: сучасними уявленнями про затримку мовленнєвого розвитку (далі – ЗМР) та загальний недорозвиток мовлення (далі – ЗНМ) у контексті логопедичних досліджень; етіологією та механізмами ЗМР та ЗНМ; особливостями розвитку дітей із затримкою мовленнєвого розвитку та загальним недорозвитком мовлення; сучасними підходами до оцінки рівня функціонування мовлення при ЗМР та ЗНМ; закономірностями формування фонетико-фонематичної, лексико-граматичної та зв'язної мовленнєвої компетентності, а також немовленнєвих функцій у дітей дошкільного віку; принципами диференційної діагностики ЗНМ від інших порушень розвитку; сучасними стратегіями логокорекційної роботи щодо подолання ЗМР та ЗНМ;

– *професійними вміннями та навичками*: проводити комплексне обстеження дітей із затримкою мовленнєвого розвитку та загальним недорозвитком мовлення; визначати рівень сформованості фонетико-фонематичної, лексико-граматичної та зв'язної мовленнєвої компетентності; здійснювати диференційну діагностику ЗНМ від інших мовленнєвих та психолого-педагогічних труднощів; планувати та реалізовувати логокорекційні стратегії з урахуванням індивідуальних особливостей дитини; застосовувати сучасні методи та технології корекційно-розвиткової роботи для формування мовлення дітей дошкільного віку; оцінювати ефективність логопедичних втручань і коригувати їх у процесі роботи;

– *компетентностями інтегративного рівня*: здатністю комплексно аналізувати причини та прояви ЗМР і ЗНМ у дітей раннього та дошкільного віку; готовністю інтегрувати знання про механізми розвитку мовлення, фонетико-фонематичні, лексико-граматичні та зв'язні складники у планування логопедичного втручання; умінням обирати ефективні стратегії корекції мовлення та забезпечувати індивідуалізацію освітнього процесу; здатністю співпрацювати з батьками та фахівцями команди психолого-педагогічного супроводу для комплексного розвитку мовлення дітей.

Результати навчання за дисципліною: здатність проводити комплексне обстеження дітей із ЗМР та ЗНМ і визначати рівень сформованості основних компонентів мовлення; уміння здійснювати диференційну діагностику ЗНМ від інших мовленнєвих порушень та труднощів розвитку; здатність планувати та реалізовувати логокорекційні стратегії для подолання затримки мовленнєвого розвитку та загального недорозвитку мовлення; демонстрація готовності застосовувати сучасні методи корекційно-розвиткової роботи та інтегрувати їх у практичну діяльність вчителя-логопеда з урахуванням індивідуальних потреб дитини.

ЛОГОПЕДІЯ (РИНОЛАЛІЯ, ДИЗАРТРИЯ)

Мовленнєвий апарат (центральный та периферійний відділи) та його функціонування при вроджених аномаліях будови артикуляційного апарату. Сучасні погляди на стан проблеми «особливості будови артикуляційного апарату»: ринолалія, вроджені незрощення губи та/або піднебіння, орофациальні щилини, ринофонія. Етіологічні чинники (причини) виникнення мовленнєвих труднощів. Основна симптоматика мовленнєвих розладів.

Сучасні наукові підходи до класифікації форм і видів ринолалії в медичному та логопедичному аспектах. Класифікація ринолалії (класична та медична). Загальний розвиток дітей з вродженими особливостями будови артикуляційного апарату: мовленнєва, психологічна, сенсорна сфера; проблеми з харчуванням; стоматологічні труднощі тощо.

Актуальні методики, технології та засоби логопедичного впливу на осіб з вродженими особливостями будови артикуляційного апарату в доопераційний та післяопераційний періоди. Основні напрямки корекційно-розвивального впливу на дитину.

Онтогенез мовлення у контексті психомоторного розвитку організму дитини. Нейродинаміка як основа розвитку загальної та мовленнєвої моторики: взаємозв'язок загальної та мовленнєвої моторики в умовах звичайного розвитку та за наявності його особливостей; роль пластичності та компенсації у розвитку організму дитини (моделі ДЦП, диспраксії). Нейродинаміка та умови створення позитивних нейродинамічних змін як основи компенсації. Поняття про дизартрію, анартрію. Короткі відомості з проблеми вивчення дизартрії в теорії та практиці логопедії. Характеристика ступенів прояву та різновидів неврологічної патології як основи виникнення дизартрії. Основні особливості розвитку при дизартрії (структура

порушення). Класифікації дизартрії.

Визначення функціонально-мовленнєвих труднощів: обстеження артикуляційного апарату, мимічної мускулатури, звуковимови та лексико-граматичного ладу мовлення, просодичних компонентів мовлення, фонематичних процесів, читання та письма; виявлення легких дизартричних розладів; особливості кваліфікації складних поєднаних порушень, динамічного праксису; просторового, конструктивного праксису; праксису пози руки; вивчення психомоторного профілю та відчуття ритму.

Принципи, задачі і методи надання допомоги при дизартрії. Єдність лікувальних, психологічних та педагогічних (логопедичних, загальнодидактичних) заходів у подоланні функціонально-мовленнєвих труднощів при дизартрії. Нормалізація м'язового тону. Формування моторики артикуляційного апарату та пальців рук, дихальної функції та голосу. Формування просодичної складової мовлення. Формування фонетичної, лексико-граматичної складових мовлення. Формування сенсорних та психічних функцій. Структура і зміст логопедичних занять з подолання дизартрії. Зміст, методи і прийоми логопедичної роботи з усунення легких дизартричних проявів. Подолання гіперсалівації, гальмування гіперкінезів, нормалізація тону м'язів засобами масажу, розвиток дихання, артикуляційної моторики, рухів кисті руки, ритмізація загальної та дрібної моторики, міогімнастика.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: анатомією та фізіологією мовленнєвого апарату, включно з центральними та периферійними відділами, та закономірностями його функціонування при вроджених аномаліях артикуляційного апарату (ринолалія, вроджені незрощення губи та/або піднебіння, орофациальні щілини, ринофонія); етіологією та механізмами виникнення мовленнєвих труднощів; сучасними класифікаціями ринолалії в медичному та логопедичному аспектах; закономірностями розвитку дітей із вродженими особливостями артикуляційного апарату (мовленнєва, психологічна, сенсорна сфери, харчові та стоматологічні проблеми); сучасними методиками та технологіями логопедичного впливу у до- та післяопераційні періоди; закономірностями онтогенезу мовлення у контексті психомоторного розвитку; нейродинамікою як основою розвитку загальної та мовленнєвої моторики, її ролі у компенсації порушень (моделі ДЦП, диспраксія); етіологією, класифікаціями та особливостями розвитку при дизартрії та анартрії; функціонально-мовленнєвими труднощами, що включають порушення артикуляційного апарату, мимічної мускулатури, фонетико-фонематичної та лексико-граматичної складових, просодичних компонентів, читання та письма, психомоторних функцій і ритму; принципами комплексного та інтегрованого підходу до корекції дизартрії, що поєднує лікувальні, психологічні та педагогічні заходи; сучасними методами нормалізації м'язового тону, розвитку артикуляційної моторики, дихальної функції, фонетико-фонематичної та лексико-граматичної сторін мовлення, сенсорних та психічних функцій;

– **професійними вміннями та навичками:** проводити комплексне обстеження дітей з вродженими аномаліями артикуляційного апарату та дизартрією; визначати рівень сформованості мовленнєвих та психомоторних функцій; диференційно діагностувати легкі та складні дизартричні прояви, включаючи динамічний, просторовий та конструктивний праксис, праксис пози руки та психомоторний профіль; планувати та реалізовувати корекційно-розвивальні логопедичні програми, що включають нормалізацію м'язового тону, розвиток артикуляційної, дихальної та рухової моторики, формування фонетико-фонематичних, лексико-граматичних та просодичних компонентів мовлення; застосовувати методи міогімнастики, масажу, ритмізації загальної та дрібної моторики; організовувати логопедичні заняття з урахуванням до- та післяопераційного періодів; оцінювати ефективність втручань і коригувати логопедичні стратегії відповідно до індивідуальних особливостей дитини;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю комплексно оцінювати мовленнєвий апарат, психомоторні та сенсорні функції дитини; інтегрувати знання про анатомо-фізіологічні, нейродинамічні та психолого-педагогічні аспекти у планування та реалізацію логопедичної корекції; обирати та впроваджувати ефективні стратегії подолання дизартрії та мовленнєвих труднощів при вроджених аномаліях артикуляційного апарату; забезпечувати індивідуалізацію корекційно-розвивальної роботи та міждисциплінарну взаємодію з батьками, медичними працівниками та педагогами; здійснювати моніторинг результатів логопедичного втручання та адаптувати методики відповідно до динаміки розвитку дитини.

Результати навчання за дисципліною: здатність проводити комплексне обстеження та оцінювання мовленнєвого апарату, психомоторних та сенсорних функцій у дітей з вродженими аномаліями артикуляційного апарату та дизартрією; вміння диференційно діагностувати форми та ступені дизартрії, ринолалії та пов'язаних мовленнєвих труднощів; здатність планувати та реалізовувати комплексні логопедичні втручання, включно з корекцією артикуляційної, дихальної та моторної функцій, фонетико-фонематичного та лексико-граматичного розвитку, просодичних компонентів мовлення та психомоторних функцій; демонстрація готовності інтегрувати знання з нейродинаміки, психомоторики та логопедії у практичну діяльність вчителя-логопеда та забезпечувати системний корекційно-розвивальний супровід дитини.

ЛОГОПЕДІЯ (АЛАЛІЯ)

Визначення алалії. Причини, механізми алалії. Нейромоторні та нейросенсорні мозкові механізми сенсорної та моторної алалії. Основні наукові напрями вивчення алалії на сучасному етапі. Класифікації алалій за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, психологічним, лінгвістичним, психолінгвістичним). Структура порушеного розвитку при алалії.

Основні форми алалії (моторна, сенсорна), форми моторної алалії

(аферентна та еферентна, змішана). Поняття моторної (експресивної) алалії. Особливості формування всіх компонентів мовленнєвої системи у дітей із моторною алалією. Діагностика дітей із алалією.

Визначення рівнів функціонально-мовленнєвих труднощів та рівнів підтримки дітей з алалією. Характеристика функціонально-мовленнєвих труднощів у дітей з алалією відповідно до п'яти ступенів прояву.

Стратегії логокорекційної роботи з подолання моторної та сенсорної алалії. Диференційна діагностика алалії від інших станів.

Здобувач/ка має володіти:

– **професійними знаннями:** визначенням алалії, її причин та механізмів виникнення; нейромоторними та нейросенсорними мозковими механізмами сенсорної та моторної алалії; сучасними науковими напрямками вивчення алалії; класифікаціями алалії за етіологічним, патогенетичним, психологічним, лінгвістичним та психолінгвістичним принципами; особливостями структури порушеного розвитку мовлення у дітей з алалією; характеристиками форм алалії – моторної (аферентної, еферентної, змішаної) та сенсорної; закономірностями формування фонетико-фонематичної, лексико-граматичної, комунікативної та зв'язної мовленнєвої системи у дітей з моторною алалією; принципами визначення рівнів функціонально-мовленнєвих труднощів та підтримки дітей з алалією; сучасними стратегіями логокорекційної роботи для подолання моторної та сенсорної алалії; методами диференційної діагностики алалії від інших мовленнєвих та психолого-педагогічних порушень;

– **професійними вміннями та навичками:** проводити комплексне обстеження дітей з алалією, визначати форму та механізм порушення (моторна, сенсорна, аферентна, еферентна, змішана); оцінювати рівень сформованості всіх компонентів мовленнєвої системи; визначати рівні функціонально-мовленнєвих труднощів та підтримки дітей; здійснювати диференційну діагностику алалії від інших станів; планувати та реалізовувати індивідуалізовані логокорекційні програми, що враховують моторні, сенсорні, фонетико-фонематичні, лексико-граматичні та комунікативні особливості дитини; застосовувати сучасні методики та технології корекції моторної та сенсорної алалії; оцінювати ефективність втручань і коригувати стратегію логопедичної роботи відповідно до динаміки розвитку мовлення;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю комплексно аналізувати механізми порушень мовлення при алалії; інтегрувати знання про нейромоторні та нейросенсорні основи порушень у практичну логопедичну діяльність; обирати та застосовувати ефективні стратегії логокорекції моторної та сенсорної алалії з урахуванням індивідуальних особливостей дитини; забезпечувати міждисциплінарну взаємодію з батьками, педагогами та медичними фахівцями; здійснювати моніторинг та оцінку ефективності корекційних заходів і адаптувати їх у реальному процесі.

Результати навчання за дисципліною: здатність проводити

комплексне обстеження та оцінювання дітей з алалією, визначати форму та механізм порушення; вміння здійснювати диференційну діагностику алалії від інших мовленнєвих та психолого-педагогічних порушень; здатність планувати та реалізовувати індивідуалізовані логокорекційні програми для подолання моторної та сенсорної алалії, інтегруючи нейромоторні, сенсорні, фонетико-фонематичні та лексико-граматичні компоненти; демонстрація готовності інтегрувати знання з нейропсихології, логопедії та педагогіки у практичну діяльність вчителя-логопеда та забезпечувати системний корекційно-розвивальний супровід дітей з алалією.

ЛОГОПЕДІЯ (ЗАЇКАННЯ, ПОРУШЕННЯ ТЕМПУ МОВЛЕННЯ)

Психофізіологічні механізми ритмічної організації мовлення при порушеннях мовлення. Етіологія та патогенез темпо-ритмічних порушень у дітей та підлітків.

Комплексне обстеження та оцінювання рівня сформованості моторного й мовленнєвого ритмів в осіб із різним дизонтогенезом. Етіологія та класифікація темпо-ритмічних порушень мовлення. Диференціальна діагностика темпо-ритмічних порушень.

Сучасне визначення порушення темпу й ритму мовлення та механізми їх виникнення (брадилалія, тахілалія, баттаризм, полтерн, клаттерінг). Сучасні погляди на сутність заїкання та його класифікація. Клініко-фізіологічна характеристика заїкання. Фізіологія заїкання. Симптоматика заїкання. Диференціальна діагностика різних форм заїкання.

Система та напрями логопедичного впливу при порушеннях темпу й ритму мовлення. Основні принципи роботи з дошкільниками/молодшими школярами/підлітками: режим, лікувальні заходи, логопедичні заняття, логоритмічні ігри й вправи, загальнооздоровчі заходи. Сучасні методики й нейротехнології подолання заїкання у дітей та підлітків. Методика проведення логопедичних занять з особами із заїканням. Диференційований підхід до проведення логоритмічних занять.

Комплексні системи реабілітації осіб, які заїкаються. Роль родини в розвитку мовлення особи, яка заїкається.

Особливості груп/класів спеціальних закладів освіти, де виховуються/навчаються особи із заїканням та іншими темпо-ритмічними порушеннями. Планування освітньо-корекційної роботи з особами із заїканням у закладах з інклюзивним навчанням.

Особливості організації домашнього режиму для особи, яка заїкається. Профілактика заїкання. Попередження рецидивів заїкання. Підтримання осіб із заїканням в умовах стресу, ведення воєнних дій в Україні та наслідків стресових ситуацій.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: психофізіологічними механізмами темпо-ритмічної організації мовлення; етіологією та патогенезом темпо-ритмічних порушень у дітей та підлітків; сучасними класифікаціями темпо-ритмічних порушень (брадилалія, тахілалія, баттаризм, полтерн, клаттерінг); сучасним

визначенням та класифікацією заїкання, його клініко-фізіологічними характеристиками, фізіологією та симптоматикою; закономірностями розвитку моторного та мовленнєвого ритмів у дітей та підлітків із різним дизонтогенезом; методами комплексного обстеження та оцінювання рівня сформованості темпо-ритмічних компонентів мовлення; сучасними підходами до логопедичного, нейротехнологічного та реабілітаційного впливу при темпо-ритмічних порушеннях і заїканні; принципами інклюзивного навчання та організації освітньо-корекційного процесу для дітей і підлітків із темпо-ритмічними порушеннями; роллю родини та домашнього режиму у підтримці розвитку мовлення та профілактиці рецидивів; особливостями підтримки осіб із заїканням в умовах стресу та надзвичайних ситуацій;

– **професійними вміннями та навичками:** проводити комплексне обстеження дітей і підлітків із темпо-ритмічними порушеннями та заїканням, визначати типи та ступені порушень; здійснювати диференційну діагностику темпо-ритмічних порушень та різних форм заїкання; планувати та реалізовувати логопедичні програми корекції темпу й ритму мовлення; застосовувати логоритмічні вправи, ігри та нейротехнології для подолання заїкання; організовувати логопедичні заняття з урахуванням вікових особливостей та рівня функціонування дитини; інтегрувати профілактичні, лікувальні та оздоровчі заходи у логопедичну роботу; планувати індивідуальний та груповий режим занять, підтримку вдома та в освітніх закладах; оцінювати ефективність втручань і коригувати логопедичні стратегії відповідно до динаміки розвитку мовлення;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю комплексно аналізувати механізми темпо-ритмічних порушень та заїкання; інтегрувати знання про психофізіологічні, нейродинамічні та психолого-педагогічні аспекти у планування та реалізацію логопедичної корекції; обирати ефективні методи логоритміки та нейротехнологій відповідно до індивідуальних особливостей дитини; забезпечувати міждисциплінарну взаємодію з родиною, педагогами та медичними фахівцями; планувати інклюзивні освітньо-корекційні програми; здійснювати моніторинг ефективності втручань та адаптувати методики в умовах стресових ситуацій, кризових станів та надзвичайних подій.

Результати навчання за дисципліною: здатність проводити комплексне обстеження та оцінювання темпо-ритмічних компонентів мовлення у дітей і підлітків, визначати тип та ступінь порушень; вміння здійснювати диференційну діагностику темпо-ритмічних порушень та різних форм заїкання; здатність планувати та реалізовувати індивідуалізовані логопедичні програми корекції темпу й ритму мовлення, включаючи логоритмічні заняття, нейротехнології та профілактичні заходи; демонстрація готовності інтегрувати знання з психофізіології, нейродинаміки, логопедії та педагогіки у практичну діяльність вчителя-логопеда, забезпечуючи системну підтримку дітей і підлітків із темпо-ритмічними порушеннями мовлення в освітньому, домашньому та соціальному середовищі.

ЛОГОПЕДІЯ (НАБУТІ РОЗЛАДИ МОВЛЕННЯ ТА КОМУНІКАЦІЇ)

Набуті розлади мовлення та комунікації у дітей, дорослих і осіб похилого віку. Визначення афазії. Причини та механізми варіативності форм афазії. Класифікація афазії за різними принципами (етіологічним, патогенетичним, клінічним, психолінгвістичним). Основні форми афазії, їх характеристика (акустико-гностична, акустико-мнестична, семантична, динамічна, аферентна моторна, еферентна моторна, мішана форма). Прояви системного, поліморфного порушення мовлення (фонетичні, фонематичні, лексичні, граматичні, синтаксичні). Різні ступені прояву афатичних порушень. Характеристика немовленнєвих симптомів. Стан рухових, слухових, зорових функцій.

Принципи організації комплексної допомоги особам з афазією. Зміст та структура логопедичного обстеження осіб з афазією. Етапи діагностичного обстеження при афазії. Діагностика функції розуміння слів. Варіанти сенсорної афазії. Діагностика вимовної сторони мовлення. Варіанти моторної афазії. Діагностика функції називання предметів. Варіанти амнестичної афазії. Діагностика функції словозміни. Варіанти семантичної афазії. Діагностика зв'язного мовлення. Варіанти динамічної афазії. Диференційна діагностика різних форм афазії. Відмежування дитячої афазії, афазії дорослих від патологій мовлення при психічних розладах.

Теоретичні основи, завдання та принципи відновлювальної роботи при афазії. Загальна організація і методи корекційно-відновлювальної роботи. Організація, зміст і методика роботи з відновлення мовлення на ранньому етапі впливу. Стимулювання розуміння мовлення на слух на ранньому етапі відновлення. Розгальмування і стимулювання експресивного мовлення при моторній афазії. Попередження виникнення та усунення різних патологічних симптомів. Корекційно-педагогічна робота при аферентній моторній афазії, еферентній моторній афазії, акустико-гностичній афазії, акустико-мнестичної афазії, семантичної афазії, динамічній афазії.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: визначенням афазії, її етіологією та механізмами варіативності форм; сучасними класифікаціями афазії за етіологічним, патогенетичним, клінічним та психолінгвістичним принципами; характеристикою основних форм афазії: акустико-гностичної, акустико-мнестичної, семантичної, динамічної, аферентної моторної, еферентної моторної, мішаної; проявами системного та поліморфного порушення мовлення (фонетичні, фонематичні, лексичні, граматичні, синтаксичні) у дітей, дорослих та осіб похилого віку; різними ступенями афатичних порушень та немовленнєвими симптомами; станом рухових, слухових та зорових функцій при афазії; принципами організації комплексної допомоги особам з афазією; етапами та змістом логопедичного обстеження: діагностика функції розуміння слів, вимовної сторони мовлення, називання предметів, словозміни, зв'язного мовлення; диференційною діагностикою різних форм афазії та відмежуванням дитячої афазії й афазії дорослих від

мовленнєвих порушень при психічних розладах; теоретичними основами, завданнями та принципами відновлювальної роботи при афазії; сучасними методами стимуляції та розгальмування мовлення, попередженням і усуненням патологічних симптомів;

– **професійними вміннями та навичками:** проводити комплексне логопедичне обстеження осіб із афазією; визначати форму, ступінь та тип афазії (сенсорна, моторна, семантична, динамічна, амнестична); оцінювати системні порушення мовлення та немовленнєві функції; здійснювати диференційну діагностику форм афазії та відмежовувати їх від інших мовленнєвих і психічних розладів; планувати й реалізовувати індивідуалізовані корекційно-відновлювальні програми з урахуванням форми та ступеня афазії; застосовувати методики стимулювання розуміння мовлення, розгальмування та розвитку експресивного мовлення; корегувати фонетико-фонематичні, лексико-граматичні, синтаксичні та зв'язні компоненти мовлення; проводити спеціалізовані логопедичні втручання при аферентній та еферентній моторній афазії, акустико-гностичній, акустико-амнестичній, семантичній та динамічній афазії; моніторити ефективність корекційних заходів та адаптувати стратегії втручання;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю комплексно аналізувати афазійні порушення мовлення з урахуванням нейродинамічних, психолінгвістичних та психолого-педагогічних аспектів; інтегрувати знання про афазію у практичну логопедичну діяльність; обирати ефективні методики відновлення мовлення, стимуляції розуміння та експресивних функцій; забезпечувати системну підтримку осіб з афазією у сімейному, освітньому та соціальному середовищі; здійснювати міждисциплінарну взаємодію з медичними, психологічними та педагогічними фахівцями; адаптувати корекційно-відновлювальні програми відповідно до індивідуальних особливостей та динаміки розвитку пацієнта.

Результати навчання за дисципліною: здатність проводити комплексне логопедичне обстеження осіб із афазією, визначати форму, ступінь та тип порушення мовлення; вміння здійснювати диференційну діагностику різних форм афазії та відмежовувати їх від мовленнєвих порушень при психічних розладах; здатність планувати й реалізовувати індивідуалізовані програми корекційно-відновлювальної роботи, стимулюючи розуміння, експресивні функції та зв'язне мовлення; демонстрація готовності інтегрувати знання з логопедії, психолінгвістики та нейродинаміки у практичну діяльність вчителя-логопеда, забезпечуючи системний корекційно-розвивальний супровід дітей, дорослих та осіб похилого віку з афазією.

СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (ДИСГРАФІЯ, ДИСЛЕКСІЯ, ДИСКАЛЬКУЛІЯ)

Концепція визначення труднощів у навчальній діяльності: історія виникнення поняття “learning difficulties (труднощі у навчанні)/specific learning difficulties (специфічні труднощі у навчанні)/ learning disabilities

(труднощі у навчанні/вади навчання)». Характеристика труднощів у навчальній діяльності (дислексія, дисграфія, дизорфографія, дискалькулія). Симптоматика прояву труднощів у навчальній діяльності (читанні, письмі, математиці). Сутність понять «дислексія/алексія», «дисграфія/аграфія», «дизорфографія», «дискалькулія/акалькулія». Технологія виявлення труднощів у навчальній діяльності (дислексії, дисграфії, дизорфографії, дискалькулії) та оцінювання ступеня їхнього прояву: вивчення читацької, писемної продукції, результатів виконання математичних завдань; встановлення причини та механізму виникнення навчальних труднощів (моніторинг стану сформованості усного мовлення (звуковимова, лексика, граматики, зв'язне мовлення); вищих психічних функцій, психічного процесу сприймання, мисленневих операцій, способів обробки інформації (сукцесивного, симультанного) слухової, зорової, моторної модальностей; особистісних якостей дитини та її поведінки; співставлення отриманих даних з помилками, що притаманні усім видам означеної навчальної продукції учнів та формулювання фінального висновку.

Стратегії подолання помилок читання у дітей з дислексією. Стратегія подолання фонемографічних помилок у дітей з дисграфією. Стратегія подолання графічних та оптико-просторових помилок у дітей з дисграфією. Стратегія подолання морфологічних та синтаксичних помилок у дітей з дизорфографією. Психологічна основа засвоєння математичних знань. Стратегії подолання помилок виконання математичних завдань у дітей з дискалькулією.

Здобувач/ка має володіти:

– **професійними знаннями:** історією виникнення та еволюцією понять “learning difficulties / specific learning difficulties / learning disabilities”; сучасними визначеннями дислексії, дисграфії, дизорфографії та дискалькулії; характером і симптоматикою труднощів у навчальній діяльності в читанні, письмі та математиці; особливостями прояву дислексії/алексії, дисграфії/аграфії, дизорфографії, дискалькулії/акалькулії; психолого-педагогічними механізмами виникнення навчальних труднощів (особливості усного мовлення: фонетика, лексика, граматики, зв'язне мовлення; вищі психічні функції; психічні процеси сприймання; мисленневі операції; сукцесивний та симультанний способи обробки слухової, зорової, моторної інформації; особистісні якості та поведінка учня); технологією виявлення та оцінювання ступеня прояву труднощів у навчальній діяльності; сучасними стратегіями подолання помилок читання, фонемографічних, графічних, оптико-просторових, морфологічних та синтаксичних помилок; психологічними основами засвоєння математичних знань та стратегіями корекції помилок виконання математичних завдань;

– **професійними вміннями та навичками:** проводити комплексне обстеження дітей із специфічними труднощами у навчанні; визначати форму, тип та ступінь прояву дислексії, дисграфії, дизорфографії та дискалькулії; аналізувати усне та письмове мовлення учня з точки зору фонетики, лексики, граматики, зв'язності; оцінювати вищі психічні функції, процеси сприймання

та мисленнєві операції; здійснювати диференційну діагностику навчальних труднощів від інших мовленнєвих та когнітивних порушень; розробляти та реалізовувати індивідуалізовані програми подолання труднощів у читанні, письмі та математичних навичках; застосовувати методики логокорекції фонемографічних, графічних, морфологічних, синтаксичних та оптико-просторових помилок; моніторити прогрес учня та коригувати стратегії втручання;

– *компетентностями інтегративного рівня*: здатністю комплексно аналізувати прояви специфічних труднощів у навчальній діяльності; інтегрувати знання з логопедії, психології, нейропсихології та педагогіки для планування та реалізації індивідуальних корекційних програм; обирати ефективні стратегії подолання помилок у читанні, письмі та математиці; забезпечувати міждисциплінарну взаємодію з учителями, логопедами, психологами та родиною; адаптувати освітньо-корекційні програми до індивідуальних особливостей учня; оцінювати ефективність втручання та вносити зміни у реальному часі.

Результати навчання за дисципліною: здатність проводити комплексне обстеження та оцінювання дітей із специфічними труднощами у навчальній діяльності, визначати тип та ступінь порушення; уміння здійснювати диференційну діагностику дислексії, дисграфії, дизорфографії та дискалькулії від інших мовленнєвих і когнітивних порушень; здатність планувати та реалізовувати індивідуальні програми подолання помилок у читанні, письмі та математичних навичках, інтегруючи логопедичні та психологічні підходи; демонстрація готовності інтегрувати знання з логопедії, психології та педагогіки у практичну діяльність вчителя-логопеда для системного супроводу учнів із специфічними труднощами у навчанні.

ФОНОПЕДІЯ З ТРЕНІНГОМ ЕМІСІЇ ГОЛОСУ ЛОГОПЕДА

Анатомо-фізіологічні механізми голосоутворення. Елементарна схема голосоутворення. Класифікація голосу та техніки голосоутворення. Вимоги до якості голосу у осіб різних професій.

Фонопедія як наука. Онтогенез голосу: від народження до старості. Механізми порушень голосоутворення та класифікація порушень голосу.

Комплексне обстеження та оцінювання стану голосової функції у осіб із різним дизонтогенезом. Скринінг голосової функції.

Функціональні порушення голосу: механізми, симптоматика, патогенез. Психогенні порушення голосу: механізми, симптоматика, патогенез. Органічні порушення голосу: загальна характеристика механізмів порушення. Порушення структури резонаторних порожнин.

Логопедичні стратегії супроводу осіб із порушенням голосової функції. Комплексний підхід до відновлення голосу в осіб із голосовими порушеннями різного генезу. Фонопедичні заняття та їх особливості із особами різних вікових категорій. Міждисциплінарний підхід до роботи з голосом та голосовими дисфункціями, використання цифрових технологій. Голосова терапія та реабілітація голосу як напрями роботи вчителя-логопеда.

Емісія професійного голосу логопеда, його гігієна та профілактика порушень. Гігієна голосу дітей і дорослих. Тренувальні вправи для голосу вчителя-логопеда та способи його відновлення.

Здобувач/ка має володіти:

– **професійними знаннями:** анатомо-фізіологічними механізмами голосоутворення, елементарною схемою формування голосу; класифікацією голосу та техніками його вироблення; вимогами до якості голосу у представників різних професій; поняттями фонопедії як науки та онтогенезом голосу від народження до старості; механізмами та класифікацією порушень голосоутворення (функціональні, психогенні, органічні порушення, порушення резонаторних порожнин); сучасними методами комплексного обстеження та оцінювання стану голосової функції у осіб із різним дизонтогенезом; скринінгом голосової функції; психофізіологічними основами функціональних і психогенних порушень голосу; підходами до міждисциплінарного супроводу голосу з використанням цифрових технологій; методиками голосової терапії та реабілітації голосу; особливостями емісії професійного голосу вчителя-логопеда та профілактики голосових порушень у дітей та дорослих;

– **професійними вміннями та навичками:** проводити комплексне обстеження голосової функції у дітей, дорослих та осіб похилого віку; виявляти функціональні, психогенні та органічні порушення голосу; здійснювати скринінг голосової функції; оцінювати якість та техніку голосоутворення відповідно до віку та професійних вимог; планувати та реалізовувати логопедичні та фонопедичні заняття для відновлення голосу; застосовувати міждисциплінарні підходи та цифрові технології у роботі з голосовими дисфункціями; розробляти індивідуальні програми реабілітації голосу; навчати дітей і дорослих правильній гігієні голосу; проводити тренувальні вправи для професійного голосу вчителя-логопеда та способи його відновлення;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю комплексно аналізувати стан голосової функції та визначати генез порушень голосу; інтегрувати знання анатомії, фізіології, психофізіології та фонопедії у практичну діяльність логопеда; забезпечувати індивідуальний та міждисциплінарний підхід до відновлення голосу; планувати профілактичні та реабілітаційні заходи для дітей, дорослих та логопедів; оцінювати ефективність логопедичних втручань та адаптувати програми відповідно до потреб пацієнта чи учня.

Результати навчання за дисципліною: здатність проводити комплексне обстеження та оцінювання стану голосу, виявляти функціональні, психогенні та органічні порушення; вміння застосовувати логопедичні та фонопедичні методики відновлення голосу у дітей, дорослих та осіб похилого віку; здатність інтегрувати міждисциплінарні та цифрові технології у логопедичну роботу з голосом; демонстрація готовності забезпечувати профілактику, гігієну та тренування професійного голосу вчителя-логопеда, а також корекцію голосових порушень у різних вікових

групах.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Спеціальні методики навчання дітей молодшого шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення як окремі навчальні предмети в закладі освіти, їх суть та зміст. Предмет і завдання спеціальних методик.

Зміст навчальних програм (з української мови, читання (літературне читання), математики, я досліджую світ) у спеціальній школі для дітей молодшого шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення відповідно до реалізації Концепції «Нова українська школа». Оцінювання навчальних досягнень учнів: мета та цілі у сучасній школі. Методологічні основи спеціальних методик навчання (методи, засоби і прийоми навчання) з урахуванням Концепції «Нова українська школа». Календарне планування та особливості його реалізації в спеціальній школі для дітей із тяжкими порушеннями мовлення.

Навчальний предмет «Українська мова» в межах початкової ланки освіти: сутність та структура (мета, завдання, змістові лінії та очікувані результати). Навчальний предмет «Літературне читання» у межах початкової ланки освіти. Ключові елементи змісту методики: мета, завдання, змістові лінії, очікувані результати навчання здобувачів освіти. Особливості навчання з предметів «Українська мова» та «Літературне читання» дітей молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами. Врахування специфіки опанування писемною продукцією учнями початкової ланки освіти під час опанування шкільних знань та труднощі у їх засвоєнні знань молодшими школярами з мовленнєвими труднощами. Врахування специфіки опанування писемною продукцією учнями.

Навчальний предмет «Математика» у межах початкової ланки освіти. Ключові елементи змісту методики: мета, завдання, змістові лінії та очікувані результати навчання. Особливості опанування дітьми молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами шкільних знань з предмета у 1-2 та 3-4 класах.

Навчальний предмет «Я досліджую світ» у межах початкової ланки освіти. Ключові елементи змісту методики: мета, завдання, змістові лінії, очікувані результати. Особливості вивчення шкільного предмета «Я досліджую світ» дітьми молодшого шкільного віку з мовленнєвими труднощами у 1-2 та 3-4 класах в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа». Труднощі у засвоєнні знань з предмета.

Здобувач/ка має володіти:

– *професійними знаннями*: поняттям і сутністю спеціальних методик навчання дітей молодшого шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення; предметом та завданнями спеціальних методик у навчальних предметах (українська мова, літературне читання, математика, «Я досліджую світ»); сучасними навчальними програмами у спеціальних закладах освіти відповідно до Концепції «Нова українська школа»; методологічними

основами спеціальних методик, включно з методами, засобами та прийомами навчання, календарним плануванням та особливостями його реалізації; специфікою формування мовленнєвої, фонетико-фонематичної та писемної компетентності дітей із тяжкими порушеннями мовлення; особливостями засвоєння навчальних знань з предметів «Українська мова», «Літературне читання», «Математика» та «Я досліджую світ» у молодших школярів із мовленнєвими труднощами; механізмами труднощів у засвоєнні шкільних знань та опануванні писемною продукцією;

– **професійними вміннями та навичками:** планувати та реалізовувати навчальні заняття з урахуванням спеціальних методик; адаптувати навчальні програми з української мови, літературного читання, математики та «Я досліджую світ» для дітей із тяжкими порушеннями мовлення; організовувати навчальний процес з врахуванням специфіки опанування писемною продукцією та мовленнєвої продуктивності учнів; оцінювати навчальні досягнення учнів, визначати рівень засвоєння змісту навчальних предметів; застосовувати логопедичні підходи для подолання труднощів у читанні, письмі та усному мовленні під час засвоєння навчального матеріалу; формувати індивідуальні освітні траєкторії відповідно до потреб учнів; інтегрувати корекційно-розвивальні та навчальні технології для ефективного розвитку мовленнєвої компетентності;

– **компетентностями інтегративного рівня:** здатністю комплексно планувати та організовувати навчальний процес у спеціальній школі з урахуванням мовленнєвих та когнітивних особливостей учнів; об'єднувати знання з логопедії, педагогіки та психології для розробки диференційованих освітніх програм; адаптувати методичні підходи до вікових, мовленнєвих та індивідуальних потреб учнів; забезпечувати ефективну взаємодію з батьками та колегами для підтримки навчального процесу; оцінювати ефективність реалізації спеціальних методик та коригувати їх у реальному часі.

Результати навчання за дисципліною: здатність розробляти та реалізовувати навчальні програми та календарне планування для дітей молодшого шкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення; вміння адаптувати зміст навчальних предметів «Українська мова», «Літературне читання», «Математика» та «Я досліджую світ» до особливостей опанування шкільного матеріалу учнями з тяжкими порушеннями мовлення; здатність оцінювати навчальні досягнення та ступінь засвоєння знань, застосовувати спеціальні логопедичні методики для подолання труднощів навчальної діяльності; демонстрація готовності інтегрувати педагогічні та логопедичні підходи для забезпечення ефективного розвитку мовлення, мислення та навчальної продуктивності дітей молодшого шкільного віку.

РОЗДІЛ IV КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Тестова частина кваліфікаційного іспиту із присвоєння професійної кваліфікації «Вчитель-логопед, бакалавр» спрямована на оцінювання сформованості інтегральних, загальних, фахових і професійних компетентностей здобувачів вищої освіти відповідно до освітньо-професійної програми, стандарту вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта та Професійного стандарту на групу професій «Вчитель-логопед», «Логопед», схваленого рішенням Національного агентства кваліфікацій від 12 вересня 2024 року № 16 (відповідно до протоколу засідання Національного агентства кваліфікацій № 38 (178) від 12 вересня 2024 року). Вона дозволяє перевірити: рівень теоретичних знань та професійних уявлень у галузі логопедії та методик; здатність застосовувати знання для аналізу та вирішення практичних завдань у роботі з дітьми; готовність виконувати основні трудові функції вчителя-логопеда.

Тест складається з 15 запитань-тестів простого ступеня складності, 15 запитань-тестів середнього ступеня складності та 1 запитання-есе (практичний кейс професійного спрямування).

Перед початком виконання тестових завдань голова або член екзаменаційної комісії:

- оголошує порядок проведення КІ;
- повідомляє тривалість виконання тесту;
- роз'яснює правила заповнення бланків відповідей;
- наголошує на забороні використання сторонніх джерел інформації;
- інформує про порядок подання апеляції.

Після інструктажу здобувачам роздаються тестові матеріали, фіксується час початку роботи.

Виконання тестових завдань здійснюється індивідуально та самостійно.

Члени екзаменаційної комісії забезпечують дотримання регламенту та рівних умов для всіх учасників. У разі виникнення організаційних питань надаються лише процедурні роз'яснення (без тлумачення змісту завдань).

За 10 хвилин до завершення екзамену повідомляється про закінчення часу.

Після завершення встановленого часу: збираються тестові завдання та бланки відповідей; перевіряється їхня повнота та коректність оформлення; матеріали передаються для перевірки відповідно до встановленої процедури.

Перевірка здійснюється на підставі затверджених ключів відповідей. Кількість правильних відповідей переводиться у бали згідно зі встановленою шкалою.

З метою забезпечення валідності та надійності оцінювання члени ЕК дотримуються таких принципів: стандартизованість процедури; єдині критерії оцінювання; анонімність перевірки; документування результатів; дотримання принципів академічної доброчесності.

Кваліфікаційний іспит складається із двох частин – тесту (30 запитань-тестів різного ступеня складності) та 1 запитання-есе (практичний кейс професійного спрямування).

Розрахунок порогового балу склав/не склав за результатами написання тестової частини екзамену здійснюється за такою методикою.

Тест має на меті перевірити теоретичну готовність здобувача до практичної діяльності, тобто він є допуском до виконання другої частини кваліфікаційного іспиту. Пороговий бал тестової частини становить 60% максимальної кількості тестових балів і співвідноситься із прийнятою в Київському столичному університету імені Бориса Грінченка шкалою оцінювання. Тобто максимальна оцінка за тест може скласти 60 балів, мінімальним пороговим балом «склав/не склав» і допуском до виконання другої частини іспиту є 35 балів (60%). При цьому друга частина іспиту (практичний кейс професійного спрямування) оцінюється максимум в 40 балів. Якщо студент за результатами тесту отримав допуск (мінімум 35 балів), а за результатами виконання другої частини іспиту отримав 0-24 бали, що в сумі становить менше 60 балів за обидві частини іспиту, вважається, що студент не склав кваліфікаційний іспит і професійна кваліфікація не присвоюється. Проте це не впливає на отримання здобувачем диплому бакалавра та присвоєння освітньої кваліфікації бакалавра зі спеціальної освіти за спеціалізацією «Логопедія» за умови успішного складання атестаційного іспиту.

Пороговий бал «склав/не склав» тестової частини розраховується так:

Тест містить 30 запитань (15 запитань-тестів простого ступеня складності – оцінюється по 1 балу за кожну правильну відповідь, 15 запитань-тестів середнього ступеня складності – оцінюється по 3 бали за кожну правильну відповідь). Мінімальний пороговий бал за шкалою Університету складає 35 балів (за сукупністю правильних відповідей на питання обох рівнів складності) (60%), максимальний тестовий бал – 60 (100%).

Таблиця 1. Таблиця відповідності тестових балів шкалі «склав/не склав»

Не склав	Склав
0–34	35-60

Кейс професійного спрямування – це практико-орієнтоване завдання, яке моделює реальні професійні ситуації та передбачає прийняття обґрунтованих рішень у межах діяльності вчителя-логопеда, забезпечуючи демонстрацію ключових компетентностей за трудовими функціями, зокрема формулювання попереднього логопедичного висновку, визначення механізму мовленнєвого порушення, критеріїв диференційної діагностики, пріоритетних напрямів логопедичного втручання, організацію

міждисциплінарної взаємодії, створення професійного середовища та використання ІКТ, а також визначення напрямів особистісного та професійного саморозвитку. У відповіді студента оцінюються:

Критерії оцінювання	Вищий стандарт	Відповідає стандартам	Наближення до стандартів	Нижче стандартів
Критерії оцінювання практичного завдання				
Формулювання попереднього логopedичного висновку	Здобувач/ка повністю розкриває тип мовленнєвого порушення відповідно до сучасних класифікацій, коректно визначає структуру порушення з чітким розмежуванням первинних і вторинних проявів. Аргументація ґрунтується на конкретних даних кейсу.	Тип мовленнєвого порушення визначено загалом правильно, структура порушення окреслена, але окремі елементи потребують уточнення. Аргументація переважно базується на матеріалах кейсу, однак допускаються незначні неточності або часткова неповнота обґрунтування.	Тип мовленнєвого порушення визначено частково або з неточностями. Структура порушення описана поверхово, слабо розмежовано первинні та вторинні прояви. Аргументація фрагментарна, зв'язок між клінічними та педагогічними аспектами недостатньо розкритий.	Тип мовленнєвого порушення не визначено або визначено неправильно. Відсутнє обґрунтування, структура порушення не розкрита, аналіз не пов'язаний із матеріалами кейсу.
<i>Бали</i>	<i>5</i>	<i>4</i>	<i>3-2</i>	<i>1-0</i>
Визначення механізму мовленнєвого порушення	Здобувач правильно визначає провідний механізм мовленнєвого порушення відповідно до поданої у кейсі симптоматики. Демонструє глибоке розуміння патогенетичної основи порушення, обґрунтовує механізм із використанням клініко-психолінгвістичних пояснень, чітко встановлює причинно-наслідковий зв'язок між механізмом і мовленнєвими проявами. Аргументація системна, логічна, базується на конкретних даних кейсу.	Механізм визначено переважно правильно, однак обґрунтування має окремі неточності або недостатню глибину. Здобувач загалом встановлює зв'язок між механізмом і симптоматикою, проте аргументація може бути неповною або частково узагальненою без детальної конкретизації.	Механізм мовленнєвого порушення визначено частково або з неточностями. Обґрунтування поверхове, відсутнє чітке пояснення причинно-наслідкових зв'язків. Посилання на симптоматику кейсу фрагментарні або недостатньо аргументовані	Механізм не визначено або визначено неправильно. Відсутнє обґрунтування та аналіз зв'язку між механізмом і мовленнєвими проявами. Відповідь не спирається на матеріали кейсу або є формальною.
<i>Бали</i>	<i>5</i>	<i>4</i>	<i>3-2</i>	<i>1-0</i>
Визначення критеріїв диференційної	Здобувач чітко та обґрунтовано визначає критерії	Критерії диференційної діагностики	Критерії визначено частково або поверхово. Відсутнє	Критерії диференційної діагностики не

діагностики	диференційної діагностики, виокремлює суттєві диференційні ознаки між мовленнєвими порушеннями, що мають подібну симптоматику. Аргументація базується на аналізі структурних, патогенетичних, клінічних і педагогічних характеристик випадку. Продемонстровано здатність встановлювати діагностично значущі відмінності та логічно пояснювати їх у контексті кейсу	визначено переважно правильно, однак перелік не є повним або потребує уточнення. Здобувач загалом розмежовує порушення, але аргументація містить окремі неточності чи недостатню конкретизацію щодо використання критеріїв у межах поданої ситуації	чітке розмежування діагностичних ознак між порушеннями. Аргументація має описовий характер, не завжди пов'язана з матеріалами кейсу, спостерігається недостатня обґрунтованість вибору критеріїв.	визначено або визначено неправильно. Відсутня логіка порівняння мовленнєвих порушень, аналіз не спирається на клініко-педагогічні дані кейсу. Відповідь є фрагментарною або формальною.
<i>Бали</i>	<i>6</i>	<i>5-4</i>	<i>3-2</i>	<i>1-0</i>
Визначення пріоритетних напрямів логопедичного втручання	Здобувач обґрунтовано визначає пріоритетні напрями логопедичного втручання відповідно до структури порушення та виявленого механізму. Запропоновані напрями логічно пов'язані з даними кейсу, мають чітку ієрархію та відповідають принципу поетапності корекційної роботи. Продемонстровано розуміння стратегічних і тактичних завдань першого етапу втручання з урахуванням індивідуальних особливостей випадку	Пріоритетні напрями визначено переважно правильно та відповідно до порушення, однак їх обґрунтування є частково узагальненим або недостатньо деталізованим. Простежується загальний зв'язок із структурою дефекту, проте ієрархія завдань або етапність втручання окреслені не повністю	Напрями логопедичного втручання визначено фрагментарно або без належного обґрунтування. Відсутня чітка прив'язка до механізму та структури порушення. Перелік заходів має загальний характер і не демонструє пріоритетності чи системності.	Пріоритетні напрями втручання не визначено або визначено неправильно. Відповідь не пов'язана зі змістом кейсу, відсутнє розуміння логіки побудови корекційного процесу та його етапності.
<i>Бали</i>	<i>7-6</i>	<i>5-4</i>	<i>3-2</i>	<i>1-0</i>
Опис міждисциплінарної взаємодії	Здобувач чітко визначає коло фахівців, залучених до супроводу	Міждисциплінарну взаємодію визначено загалом правильно, перелік фахівців є	Зазначено окремих фахівців, однак вибір не повністю аргументований або	Міждисциплінарну взаємодію не описано або описано

	випадку, обґрунтовує доцільність міждисциплінарної взаємодії відповідно до структури порушення та потреб дитини/особи. Детально окреслює функції кожного спеціаліста	релевантним. Функції спеціалістів окреслено, однак без достатньої деталізації або частково узагальнено.	частково не відповідає структурі порушення. Функції спеціалістів описані поверхово, без чіткого розмежування професійних ролей. Відсутня системність у представленні взаємодії.	формально. Перелік фахівців відсутній чи невідповідний кейсу, функції не визначені. Відповідь не демонструє розуміння командного підходу до супроводу.
<i>Бали</i>	<i>5</i>	<i>4</i>	<i>3-2</i>	<i>1-0</i>
Створення середовища та використання ІКТ у професійній діяльності	Здобувач ефективно оцінює потреби учнів/клієнтів у кейсі та створює професійне середовище, що відповідає цим потребам; вміло інтегрує сучасні ІКТ-інструменти для аналізу кейсу, моделювання ситуацій та підготовки рішень; використовує різноманітні цифрові ресурси та спеціальний інструментарій для розробки професійних рекомендацій; проявляє ініціативу у впровадженні новітніх технологій і адаптує їх для конкретних завдань кейсу	Здобувач частково враховує потреби учнів/клієнтів при створенні професійного середовища у кейсі; використовує ІКТ-інструменти для аналізу кейсу, але не завжди систематично або оптимально; застосовує обмежений набір цифрових ресурсів та інструментарію для підготовки рішень; проявляє ініціативу у впровадженні новітніх технологій з підтримкою наставника або за настановами.	Середовище створене формально або частково враховує потреби учнів/клієнтів у кейсі; ІКТ-інструменти використовуються фрагментарно, без системного підходу до аналізу; цифрові ресурси та інструментарій застосовуються обмежено та не завжди доречно; потребує значної підтримки у впровадженні та адаптації технологій для вирішення кейсу.	Середовище не створене або не враховує потреб учнів/клієнтів у кейсі; ІКТ-інструменти не використовуються або застосовуються неправильно; цифрові ресурси та спеціальний інструментарій не використовуються; не проявляє ініціативи у впровадженні новітніх технологій та адаптації їх до кейсу
<i>Бали</i>	<i>7-6</i>	<i>5-4</i>	<i>3-2</i>	<i>1-0</i>
Визначення напрямів особистісного та професійного саморозвитку	Здобувач чітко визначає пріоритетні напрями власного особистісного та професійного розвитку; демонструє усвідомлення своїх сильних сторін та зон для вдосконалення; планує конкретні кроки та заходи для розвитку компетентностей, враховуючи сучасні професійні	Здобувач визначає основні напрями свого особистісного та професійного розвитку, хоча деякі аспекти залишаються нечіткими; частково усвідомлює свої сильні сторони та області для розвитку; планує розвиток компетентностей, але потребує уточнення	Здобувач визначає напрями розвитку лише частково або поверхнево; усвідомлення власних сильних сторін і зон для вдосконалення обмежене; планування розвитку компетентностей формальне, без конкретних дій; потребує значної підтримки у формулюванні та	Здобувач не визначає напрями особистісного та професійного розвитку або робить це некоректно; не усвідомлює власних сильних сторін та зон для вдосконалення; план розвитку компетентностей відсутній або не відповідає потребам професійної

	стандарти; проявляє ініціативу у пошуку нових можливостей для самовдосконалення та адаптує їх до власних цілей.	конкретних кроків; показує ініціативу у саморозвитку при частковій підтримці або рекомендаціях наставника.	реалізації напрямів саморозвитку.	діяльності; не проявляє ініціативи у саморозвитку.
<i>Бали</i>	5	4	3-2	1-0
Всього: мах 40 балів				

Оцінювання результатів складання кваліфікаційного іспиту із присвоєння професійної кваліфікації «Вчитель-логопед, бакалавр» здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання та відповідною рейтинговою оцінкою:

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

РОЗДІЛ V ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

КЛІНІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ТРУДНОЩІВ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДИТЯЧОГО ОРГАНІЗМУ

1. Методичні рекомендації для Інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі / Укл. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Київ : Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка, 2021. 200 с.
2. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я дітей та підлітків. URL : https://uapt.org.ua/wp-content/uploads/docs/5210-preklad_mkf_dorosla_v_docx.pdf
3. Поліщук Н.Є. Біопсихосоціальна модель допомоги: основні принципи діагностики і лікування. *НейроNews: психоневрологія та нейропсихіатрія*. 2013. Вип.6 (2). С. 36-39.
4. Томіч Л.М. Клінічні основи РВД, ЗПР, ДЦП, РДА: навч. посіб. Бердянськ : Видавець Ткачук О.В., 2010. 320 с.

ТРЕНІНГИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

1. Квітка Н.О., Лапін А.В. Готовність педагогів до роботи з дітьми з ООП в умовах війни та повоєнний час: навч.-метод. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 194 с.
2. Новик І., Венгловська О. Наставництво: професійна підтримка та розвиток педагогів. Київ. УІРО. 2023. 111 с.
3. Порадник для професійного педагогічного та наукового зростання освітян: наук.-метод. посіб. / за ред. Петровського О.М., Трубавіної І.М. Харків, 2023. 302 с.
4. Радіонова М. Тренінг професійного зростання здобувачів вищої освіти: навч.-метод. посіб. LAP LAMBERT Academic Pablisher, 2019. 149 с.
5. Черніченко Л.А. Теорія і практика професійної підготовки логопедів до інноваційної діяльності в інклюзивній дошкільній освіті: монографія. Умань: Візаві, 2021. 188 с.

ФОНЕТИКА ТА ФОНОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ АУДІОЛОГІЇ

1. Бабич Н.М. Фонетика та фонологія з основами аудіології: навч.-метод. посіб. для майбутніх логопедів. Київ: ТОВ «Альянт», 2022. 294 с.
2. Бабич Н.М., Тичина К.О., Тищенко Л.А. Двомовність у дітей із порушеннями мовлення: логопедичний аспект. *Development trends in special and inclusive education in the context of the European dimension: theory and practice: scientific monograph*. «Baltija Publishing», 2024. Latvia, Riga. С. 1-21.

3. Данілавичюте Е.А., Мартинюк З.С. Подолання труднощів звуковимови: навч. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 130 с.

4. Сучасна українська літературна мова: навч. комплекс / Г.К. Барилова, Т.І. Должикова, М.В. Кравченко, І.В. Мілева. 2-ге вид. переробл. і доповн. Старобільськ, 2021. 290 с.

НЕВРОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПЕДІЇ

1. Неврологія: підручник / І.А. Григорова та ін. ; за ред. І.А. Григорової, Л.І. Соколової. 3-є вид., перероб. і доп. Київ: Медицина, 2020. 640 с.

2. Неврологічні основи логопедії: опорний конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / укладач І.І. Штих. Мукачево: МДУ, 2022. 47 с.

3. Основи анатомії та фізіології нервової діяльності людини: навч.-метод. посіб. / уклад. Л.М. Корінчак. Умань: Візаві, 2023. 255 с.

4. Тихонова К. Труднощі навчання: дислексія, дисграфія, диспраксія, дискалькулія. Харків: Ранок, 2020. 152 с.

КОМПЛЕКСНА ДІАГНОСТИКА ПРИ ПОРУШЕННЯХ МОВЛЕННЯ З КОНСУЛЬТУВАННЯМ

1. Бабич Н.М., Тичина К.О. Критеріально-показникова база діагностики складоритмічної структури мовлення. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*: зб. наук. праць. 2020. Вип. 3. С. 11-27.

2. Блайт Г.С. Оцінка нейромоторної підготовки до навчання. Харків: Видавництво Ранок, 2023. 96 с.

3. Данілавичюте Е., Трофименко Л. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з важкими порушеннями мовлення: навч.-метод. посіб. К.: Ін-т спец. пед. і псих. НАПН України, 2022. 847 с.

4. Ольшевська В.Л., Таран О.П. Прикладні аспекти діагностики невербальної комунікації у дитини молодшого дошкільного віку з розладами аутистичного спектра. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Том 1. (65). С. 103-107.

5. Основи психодіагностики: метод. рек. з навч. дисц. / Уклад.: А. Весельська, Г. Кострікіна, Л. Котлова, Г. Хворова. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2022. 31 с.

6. Тельна О., Пехарева А. Діагностика психосенсомоторного розвитку дітей (від народження до школи): наук.-метод. посіб. для студентів закладів вищої освіти педагогічних і психологічних спеціальностей. Харків, 2023. 187 с.

7. Ткач Х.Я. Обстеження мовленнєвого розвитку дітей з аутизмом і важкими порушеннями мовлення. На основі поведінкового підходу: практ. посіб. Тернопіль: Мандрівець, 2023. 136 с.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ З ЛОГОРИТМІКОЮ ДЛЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція». 2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0033729-21#Text>
2. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: К.: Видавничий Дім «Слово», 2021. 704 с.
3. Богуш А.М. Методика розвитку мовлення і навчання рідної мови дітей раннього віку : навч.-метод. посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2020. 392 с.
4. Кравцова І.В., Стахова Л.Л. Корекційно-розвиткова робота з дітьми із загальним та фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення: програма. Тернопіль: Мандрівець, 2020. 80 с.
5. Рібцун Ю.В. Теоретико-практичний базис побудови програми з корекційно-розвиткової роботи з дітьми дошкільного віку з особливими мовленнєвими потребами. *Grail of Science*. 2024. № 44. С. 464-471.

ЛОГОПЕДІЯ (ДИСЛАЛІЯ, ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ)

1. Данілавичюте Е. Сучасне нейро-психо-лінгво-синергетичне підґрунтя організації логопедичного супроводу осіб з особливими мовленнєвими потребами (вітчизняна концепція нейрологопедії). *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2024. №116(4). С. 8-29.
2. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.
3. Попова І.І., Діхтяренко С.В. Виховання звукової культури мовлення молодших дошкільників засобами методу кейс-технології. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 57. Т.2. С. 195-200.
4. Тищенко В.В. Ієрархія фонематичних процесів в онтогенезі дитячого мовлення. *Теорія та практика сучасної логопедії*. 2007. Вип. № 4. С. 3–18.
5. Тичина К., Бабич Н., Линдіна Є., Ревуцька О. The impact of Playdough games on the development of oral motor skills in preschool children with childhood apraxia of speech. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University. Series "Pedagogy and Psychology"*. 2024. № 3(10). P. 51–60.

ЛОГОПЕДІЯ (ЗАТРИМКА МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ, ЗАГАЛЬНИЙ НЕДОРОЗВИТОК МОВЛЕННЯ)

1. Грибань Г.В. Подолання труднощів засвоєння та використання лексики і зв'язного мовлення: навч. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 60 с.
2. Логопедія : підручник / За ред. проф. М. К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.

3. Трофименко Л.І. Подолання труднощів засвоєння та використання граматики: навч. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 158 с.

4. Трофименко Л.І. Корекційно-розвиткова робота з дітьми старшого дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення III-IV рівнів: навч.-метод. посіб. 2024. 140 с.

5. Трофименко Л.І. Шляхи подолання загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку. Київ. Інститут спеціальної педагогіки, 2014. 144 с.

ЛОГОПЕДІЯ (РИНОЛАЛІЯ, ДИЗАРТРІЯ)

Ринолалія

1. Конопляста С.Ю. Ринолалія від А до Я: [монографія] Київ, 2015. 312 с.

2. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.

3. Лопатинська Н.А., Хомик Т.В. Особливості логокорекційного впливу на розвиток дихальної функції у дітей дошкільного віку із вродженими особливостями в будові артикуляційного апарату. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2024. №3 (115). С. 128–146.

4. Конопляста С.Ю. Психолого-педагогічні основи комплексної корекції мовленнєвого розвитку дітей з ринолалією: автореф. дис. . канд. пед. наук: 13.00.03. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2010. 46 с.

5. Мартинюк З.С. Ринолалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. Київ. 2023. 180 с.

Дизартрія

1. Гаврилова Н.С. Нейропсихологічна структура та механізми порушення фонематичних процесів у дітей із дислалією, ринолалією та дизартрією. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2010. С. 120-127.

2. Данілавічюте Е.А. Технологія визначення ступеня сформованості комунікативної компетентності у дітей з дизартрією. *Тези доповідей учасників Всеукраїнського онлайн марафону до Дня науки*. (м. Київ, 16-24 трав. 2022 р.) Київ, 2022. С. 26–32.

3. Данілавічюте Е.А. Особливості підтримки дітей з дизартрією в освітньому середовищі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2025. 120 (4). С 33-51.

4. Данілавічюте Е.А. Дизартрія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 96 с.

ЛОГОПЕДІЯ (АЛАЛІЯ)

1. Баранець І. Формування комунікативної компетентності у дітей старшого дошкільного віку із моторною алалією: дис. доктора філософії: 016 Спеціальна освіта. Київ, 2022. 309 с.
2. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.
3. Лопатинська Н.А., Хомик Т.В., Косянчук А.Д. Нейростимуляційні технології у корекційно-розвитковій діяльності з дітьми раннього та старшого дошкільного віку з моторними дисфункціями. *Development trends in special and inclusive education in the context of the European dimension: theory and practice : Scientific monograph*. Baltija Publishing, Latvia, Riga, Latvia. 2024. С. 142–163.
4. Методичні рекомендації для Інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі / Укл. Прохоренко Л.І., Ярмола Н.А., Набоченко О.О. та ін. Київ : Інститут спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка, 2021. 200 с.
5. Трофименко Л.І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. Київ. 2023. 180 с.
6. Murrell K. *Navigating Speech Sound Disorders in Children*. London: Routledge, 2025. 264 p.

ЛОГОПЕДІЯ (ЗАЇКАННЯ, ПОРУШЕННЯ ТЕМПО-РИТМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ МОВЛЕННЯ)

1. Козинець О., Корнєв С. Психофізіологічні та соціолінгвістичні фактори заїкання. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2024. №1. С. 254-262.
2. Кондратенко В., Ломоносов В. Комплексний підхід до подолання заїкання у підлітків: навч. посіб. 2021. КНТ. 152 с.
3. Літовченко О.В. Заїкання у дітей: профілактика і корекція: навч. посіб. Одеса : Видавництво. ТОВ Лерадрук, 2021. 248 с.
4. Рібцун Ю.В. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. К.: ФОП Цибульська В.О., 2023. 272 с.
5. Рібцун Ю.В., Майчук О.Є. Логоритміка як засіб діагностики заїкання у дітей дошкільного віку. *Педагогічні науки: теорія та практика*, 2024. №1. С. 34-43.
6. Шеремет М.К. Хрестоматія з логопедії: навч. посіб. К.: Видавництво "Книга-плюс", 2019. 496 с.
7. Anderson T., Harasym J., Henriette W. Langdon, Tellis G. *Dialogue without barriers. A comprehensive approach to dealing with stuttering*. Agere Aude Foundation for Knowledge and Social Dialogue. First edition, Chorzów 2023. 454 p.

8. Pierpaolo Busan. Developmental stuttering and the role of the supplementary motor cortex. *Journal of Fluency Disorders*. 2020. Vol. 64, 105763. <https://doi.org/10.1016/j.jfludis.2020.105763>.

ЛОГОПЕДІЯ (НАБУТІ РОЗЛАДИ МОВЛЕННЯ ТА КОМУНІКАЦІЇ)

1. Афазія : навч.-метод. посібн. для здобувачів освіти спеціальності Дошкільна освіта, Спеціальна освіта / уклад.: І.В. Самойлова, О.А. Тельна. Харків, 2021. 156 с.

2. Бабич Н.М. Мовленнєві дисфункції у військових з наслідками ЧМТ: огляд літератури. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 42 (8). С. 46–58.

3. Козьолкін О.А., Медведкова С.О., Ревенько А.В. Реабілітація хворих з вибраними неврологічними синдромами: навч. посіб. Запоріжжя, 113 с.

4. Логопедія: підручник / За ред. проф. М.К. Шеремет. Вид. 5-те, доповн. та переробл. Київ, 2019. 856 с.

5. Лопатинська Н.А., Мельник В.М. Психолого-логопедичний супровід військовослужбовців в системі реабілітації після отриманих бойових травм. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2024. № 35 (74). С. 89–94.

6. Овчаренко М. Характеристика порушень мовлення у дорослих осіб після інсульту. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2022. № 89. С. 144-159.

7. Papathanasiou I., Coppens P. Aphasia and related neurogenic communication disorders (3rd ed.), Jones and Bartlett. 2022. 720 p.

СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ (ДИСГРАФІЯ, ДИСЛЕКСІЯ, ДИСКАЛЬКУЛІЯ)

1. Данілавічюте Е.А, Мартинюк З.С. Подолання труднощів письма: навч. посіб. Київ, 2025. 120 с.

2. Данілавічюте Е. Психолінгвістична технологія діагностики і подолання фонемографічних помилок у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. *Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення*: навч.-метод. посіб. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. С. 468-589.

3. Данілавічюте Е. Сучасні стратегії подолання труднощів у навчальній діяльності дітей з особливими мовленнєвими потребами. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2025. 119(3). С. 21-40.

4. Ільяна В. Психолінгвістична технологія діагностики і подолання порушень читання у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. *Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення*: навч.-метод. посіб. / Е. Данілавічюте та ін. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. С. 282-465.

5. Мартинюк З. Психолінгвістична технологія діагностики і

подолання дизорфографічних помилок у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення. *Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення: навч.-метод. посіб.* / Е. Данілавичюте та ін. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2022. С. 591-696.

6. Рібцун Ю.В. Нейрофізіологічні аспекти порушень писемного мовлення у молодших школярів із заїканням. In *Current issues of science, prospects and challenges: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the II International Scientific and Theoretical Conference (Vol. 3), June 10, 2022 (Vol. 3, pp. 20-23)*. European Scientific Platform. 2022.

ФОНОПЕДІЯ З ТРЕНІНГОМ ЕМІСІЇ ГОЛОСУ ЛОГОПЕДА

1. Лайко А.А., Гавриленко Ю.В., Осадча Т.М. Порушення голосу органічного генезу у дітей. *Журн. вушних, носових і горлових хвороб*. 2013. №3. С. 159.

2. Ромась О.Ю. Алгоритм обстежень хворих з порушеннями голосу. *Логопедія*. 2011. № 1. С. 63-67.

3. Ромась О.Ю. Органічні дисфонії: етіологія, особливості перебігу та реабілітації. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Актуальні проблеми логопедії*. 2011. С. 216-221.

4. Тичина К., Бабич Н., Супрун Г., Хомик Т., Ярошевська А. Особливості формування фонаційного дихання у дітей молодшого дошкільного віку з мовленнєвими труднощами засобами логоспівок. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2025. № 5. С. 267–277.

5. Шидловська Т.А. Функціональні порушення голосу. К.: Логос 2011. 523 с.

6. Шеремет М.К. Хрестоматія з логопедії: навч. посіб. К.: Видавництво "Книга-плюс", 2019. 496 с.

7. Naqvi Y, Gupta V. Functional Voice Disorders. 2023 Apr 28. In: StatPearls [Internet]. Treasure Island (FL): StatPearls Publishing; 2024 Jan.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

1. Кушнірчук А.П., Хомик Т.В., Логвиненко С.О. Особливості сформованості навички мовного аналізу та синтезу в учнів початкової школи з особливими освітніми потребами. *Сучасний дизайн інклюзивного навчання: успішні українські та зарубіжні практики: зб. тез наук. доповідей Міжнародної наук.-практ. конф. (11 листопада 2025 р., м. Київ)*. Київ: Факультет психології, соціальної роботи та спеціальної освіти Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, 2025. С. 141-144.

2. Лопатинська Н.А., Хомик Т.В., Логвиненко С.О., Овчаренко М.С. Нейрозошит «Мандруймо Україною» як інструмент формування графомоторних умінь у дітей молодшого шкільного віку на основі технології «Нейропрописи». *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 88. С. 69-74.

3. Миронова С.П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с.

4. Рібцун Ю.В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток: навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 268 с.

5. Тарасун В.В., Гаврилова Н.С. Особливості навчання математики молодших школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: ПП Мошинський, 2007. 268 с.

6. Чередніченко Н.В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення : навч.-метод. посіб. К.: Видавничий дім Слово, 2017. 205 с.